

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W KRAKOWIE

LKR.410.1.12.2024

Pani Ewa Piekarska – Dymus
Prezes Zarządu
Stowarzyszenia Polska Misja Medyczna
ul. Batorego 2/30
31-135 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/003 Realizacja „Wieloletniego Programu Współpracy Rozwojowej na lata 2021-2030. Solidarność dla rozwoju”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Polska Misja Medyczna, ul. Batorego 2/30, 31-135 Kraków.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Piekarska - Dymus, Prezes Zarządu od 4 lipca 2013 r. (akta kontroli, str. 3-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja zadań publicznych dotyczących współpracy rozwojowej.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych w jednostce, tj. 23 września 2024 r. z możliwością wykorzystania dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Jolanta Stawska, doradca prawny, upoważnienie do kontroli nr LKR/78/2024 z 27 maja 2024 r. i nr LKR/123/2024 z 10 września 2024 r. (akta kontroli str.1, 942)

---

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Objęte kontrolą cztery projekty z zakresu współpracy rozwojowej: *Pomoc medyczna i dentystyczna dla uchodźców, osób przesiedlonych i ludności lokalnej w guberni Erbil i Al-Hamdaniya w Iraku (moduł 1 i 2)* oraz *O Wood Yaye fo xa Tebandong integralna pomoc medyczna dla matki i dziecka w Senegal (moduł 1 i 2)* zrealizowane zostały przez Polską Misję Medyczną³ w terminach i w zakresie rzeczowym wynikającym z zawartych z Ministrem Spraw Zagranicznych⁴ umów, a dokumentacja dotycząca tych projektów świadczy o osiągnięciu założonych celów i rezultatów. Najwyższa Izba Kontroli ocenia jako nieprawidłowe w świetle art. 24 ust. 1-3 ustawy o rachunkowości⁵, jak również niezgodne z przyjętą w PMM Polityką rachunkowości i Instrukcją finansową prowadzenie ewidencji księgowej kosztów realizowanych projektów. Nie stwierdzono, aby nieprawidłowości te miały wpływ na zrealizowanie celów zadań, na które przeznaczona była dotacja MSZ.

PMM dopełniło wymogów formalnych związanych z realizacją powierzonych zadań publicznych, w szczególności terminowo rozliczając środki pochodzące z dotacji i przeznaczając je na cele związane z badanymi projektami. Sprawozdania z wykorzystania dotacji zostały zaakceptowane po przesłaniu do MSZ uzupełniających informacji i wyjaśnień, a w jednym przypadku skorygowanego rozliczenia.

Na realizację ww. projektów zawarte zostały umowy partnerskie z lokalnymi partnerami zagranicznymi, w których zgodnie z wymogami umów z MSZ zabezpieczono prowadzenie prawidłowych rozliczeń w ramach przekazanych dotacji, udzielanie zamówień z zachowaniem zasad konkurencji i przejrzystości, a także wypełnienie obowiązków informacyjnych o źródłach finansowania projektów.

Wprawdzie, zgodnie z umowami zawartymi z MSZ, PMM prowadziło wyodrębnioną ewidencję przychodów i kosztów dla poszczególnych projektów, ale dane z ewidencji różniły się od danych zawartych w sprawozdaniach z wykorzystania dotacji złożonych do MSZ po zakończeniu wszystkich kontrolowanych projektów. W ramach rozliczenia i księgowania kosztów kontrolowanych projektów przyjęto różne sposoby przewalutowania kwot wydatków partnerów zagranicznych, które miały wpływ na powstanie różnic pomiędzy sprawozdaniami a ewidencją księgową projektów. Ponadto ewidencja księgowa była prowadzona niezgodnie z planem kont Stowarzyszenia, a plan kont oraz instrukcja finansowa Stowarzyszenia nie były aktualizowane, co w przypadku tego pierwszego dokumentu było niezgodne z art. 10 ust. 2 ustawy o rachunkowości. Stwierdzono także nierealizowanie niektórych wymogów formalnych wynikających z art. 21 ustawy o rachunkowości oraz umów zawartych z MSZ i wewnętrznych przepisów PMM w odniesieniu do dokumentacji finansowej dwóch z czterech kontrolowanych projektów (projekt Senegal 2022-2023 moduł 1 i 2). Dotyczyło to niedokumentowania kursów walut przyjętych przy przewalutowaniu kwot poszczególnych dokumentów finansowych sporządzonych w walucie obcej (art. 21 ust. 3 tej ustawy), jak również niesporządzania opisu dokumentów źródłowych partnera zagranicznego ze wskazaniem źródła finansowania lub innego trwałego oznaczenia, iż są finansowane z projektu ze środków polskiego MSZ, co było niezgodne z zawartymi z MSZ umowami. Sposób postępowania z tymi dokumentami obiegał również od zasad przyjętych Instrukcją finansową PMM.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym zastosowano ocenę opisową.

³ Dalej: PMM lub Stowarzyszenie.

⁴ Dalej: MSZ.

⁵ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.); dalej: *ustawa o rachunkowości*.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Realizacja zadań publicznych dotyczących współpracy rozwojowej

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2021–2024 (do 30 czerwca) Polska Misja Medyczna realizowała 10 projektów finansowanych przez MSZ:

1-2) Pomoc medyczna i dentystyczna dla uchodźców, osób przesiedlonych i ludności lokalnej w guberni Erbil i Al-Hamdaniya w Iraku:

- moduł 1 – umowa DWR/PH 2021/003/2/2021 z 28 października 2021 r. (kwota przyznanej dotacji 800 760,00 zł, kwota wykorzystanej dotacji 795 276,55 zł),
- moduł 2 – umowa DWR/PH 2021/003/2/2022 z 30 marca 2022 r. (kwota przyznanej dotacji 960 720,00 zł, wykorzystano 960 132,37 zł);

3-4) „O Wood Yaye fo xa Tebandong” integralna pomoc medyczna dla matki i dziecka w Senegalu:

- moduł 1 – umowa DWR/PPR2022/042/2/2022 z 14 listopada 2022 r. (kwota przyznanej dotacji 669 806,55 zł, wykorzystano 669 806,54 zł),
- moduł 2 – umowa DWR/PPR2022/042/2/2023 z 11 maja 2023 r. (kwota przyznanej dotacji 930 012,50 zł, wykorzystano 100%);

5-6) Zapewnienie usług medycznych, w tym ratujących życie, uchodźcom i najuboższej społeczności lokalnej w prowincjach Amman, Irbid, Mafraq i Zarqa w Jordanii:

- moduł 1 – umowa DWR/PH 2022/017/2/2022 z 4 października 2022 r. (kwota przyznanej dotacji 996 230,00 zł, wykorzystano 100%),
- moduł 2 – umowa DWR/PH 2022/017/2/2023 z 29 marca 2023 r. (kwota przyznanej dotacji 1 493 751,00 zł, wykorzystano 100%);

7-8) Pomoc medyczna i dentystyczna dla uchodźców, osób przesiedlonych i ludności lokalnej w guberni Erbil i Al-Hamdaniya w Iraku. Kontynuacja:

- moduł 1 – umowa DWR/PH 2022/016/2/2022 z 5 października 2022 r. (kwota przyznanej dotacji 995 810,00 zł, wykorzystano 100%),
- moduł 2 – umowa DWR/PH 2022/016/2/2023 z 19 kwietnia 2023 r. (kwota przyznanej dotacji 1 493 465,00 zł, wykorzystano 100%);

9-10) Kontynuacja wsparcia pomocy medycznej dla uchodźców, osób przesiedlonych i ludności lokalnej w guberni Erbil i Niniwa w Iraku:

- moduł 1 – umowa DWR/PH 2023/022/2/2023 z 27 września 2023 r. (kwota przyznanej dotacji 998 910,00 zł, wykorzystano 100%),
- moduł 2 – umowa DWR/PH 2023/022/2/2024 z 25 marca 2024 r. (kwota przyznanej dotacji 1 198 399,00 zł, projekt w toku).

(akta kontroli str. 10-13)

2. Szczegółowej kontroli poddano cztery projekty wymienione wyżej w punktach 1-2 oraz 3-4.

2.1. Projekt Pomoc medyczna i dentystyczna dla uchodźców, osób przesiedlonych i ludności lokalnej w guberni Erbil i Al-Hamdaniya w Iraku⁶ - moduł 1. Umowę DWR/PH 2021/003/2/2021 z Ministrem Spraw Zagranicznych zawarto 28 października 2021 r. na kwotę 800 760,00 zł. Umowa obejmowała 45 250,00 zł (A) kosztów administracyjnych (6% kosztów projektu ogółem) i 755 510,00 zł (P) kosztów działań programowych. Założono następujące działania programowe:

- Praca kliniki mobilnej i laboratorium analitycznego w obozie Baharka.
- Koordynacja i nadzór lokalny projektu. Praca unitów dentystycznych w obozach Baharka, Qushapa. Winteryzacja.

⁶ Dalej: Irak 2021-2022

- Praca kliniki mobilnej i laboratorium w dystrykcie Al-Hamdaniya. Winteryzacja.
- Monitoring, ewaluacja i promocja projektu.

Okres objęty umową (realizacja i poniesienie wydatków): 1 października – 31 grudnia 2021 r.

(akta kontroli str.53-108, 670-672)

Przelew środków z MSZ (800 760,00 zł) na rachunek PMM nastąpił 5 listopada 2021 r. Umowa nie zakładała udziału środków własnych.

(akta kontroli str. 239)

2.2. Projekt Pomoc medyczna i dentystyczna dla uchodźców, osób przesiedlonych i ludności lokalnej w guberni Erbil i Al-Hamdaniya w Iraku - moduł 2. Umowę DWR/PH 2021/003/2/2022 z Ministrem Spraw Zagranicznych zawarto 3 marca 2022 r. na kwotę 960 720,00 zł Umowa obejmowała koszty administracyjne (A) w wysokości 109 550,00 zł (11% kosztów projektu ogółem) i koszty działań programowych (P) w wysokości 851 170,00 zł. Założono następujące działania programowe:

- Praca kliniki mobilnej i laboratorium analitycznego w obozie Baharka.
- Koordynacja i nadzór lokalny projektu. Praca unitów dentystycznych w obozach Baharka, Qushapa. Edukacja medyczna.
- Praca kliniki mobilnej i laboratorium w dystrykcie Al.-Hamdaniya. Edukacja medyczna.
- Monitoring, ewaluacja i promocja projektu.

Okres objęty umową (realizacja i poniesienie wydatków): 1 stycznia – 31 grudnia 2022 r. Umowa nie zakładała udziału środków własnych.

(akta kontroli str.156-173, 670-672)

Przelew 960 720,00 zł z MSZ na rachunek PMM nastąpił 11 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli str. 238)

Na realizację zadań w ramach projektu Irak 2021-2022, objętych wyżej opisanymi umowami z MSZ, PMM zawarła dwie kolejne umowy z partnerem – w rozumieniu §7 umowy z MSZ – włoską fundacją Terre des Hommes (dalej *TDH*). W ramach modułu 1 PMM reprezentowana przez Prezesa Zarządu zawarła umowę 7 października 2021 r., a dla kolejnego modułu reprezentowana przez dwóch członków Zarządu PMM - 24 lutego 2022 r. W umowach zawarto zapisy o zakresie projektu, zadaniach partnerów oraz ich obowiązkach, tożsame z zapisami umowy dla realizacji modułu 1. Wszystkie zadania w ramach działań programowych projektu Irak 2021-2022 powierzono do wykonania partnerowi zagranicznemu.

(akta kontroli str.109-118, 174-182)

W dniu 10 listopada 2021 r. PMM dokonało transakcji zakupu dolarów amerykańskich ze środków dotacji w wysokości 700 000 zł po kursie sprzedaży Banku PKO SA z 10 listopada 2021 r. wynoszącym 4,1172 zł za 1 USD i uzyskało w wyniku tej transakcji 170 018,46 USD. Kwotę tę następnie przekazano 12 listopada 2021 r. na rachunek partnera - TDH w Irackim Kurdystanie w Trade Bank of Iraq.

(akta kontroli str.148-153)

W dniu 14 kwietnia 2022 r. PMM dokonało transakcji zakupu dolarów amerykańskich ze środków dotacji w wysokości 825 600 zł po kursie sprzedaży Banku PKO SA z 14 kwietnia 2022 r. wynoszącym 1 USD 4,3563 zł i uzyskało w wyniku tej transakcji 189 518,63 USD. Kwotę tę następnie przekazano 15 kwietnia 2022 r. na rachunek partnera - TDH w Irackim Kurdystanie w Trade Bank of Iraq.

(akta kontroli str.183-185)

2.3. Projekt: „O Wood Yaye fo xa Tebandong” integralna pomoc medyczna dla matki i dziecka w Senegalu⁷ - moduł 1 umowę DWR/PPR2022/042/2/2022 zawarto 14 listopada 2022 r. na kwotę 669 806,55 zł. Okres objęty umową (realizacja i poniesienie wydatków): 1 sierpnia–31 grudnia 2022 r. Umowa obejmowała koszty administracyjne (A) w wysokości 75 500,00 zł (11% kosztów projektu ogółem) i koszty działań programowych (P) w wysokości 611 605,55 zł. Założono następujące działania programowe:

- Remont 5 ośrodków zdrowia w rejonie sanitarnym Diakhao.
- Szkolenia dla 30 pracowników służby zdrowia (dietetyki) w zakresie procedury Ministerstwa Zdrowia w niedożywieniu ostrym (PECMAS).
- Wyposażenie 13 oddziałów leczenia niedożywienia (UREN) oraz ośrodka leczenia niedożywienia (CREN) w ośrodkach zdrowia w projekcie oraz monitoring personelu sanitarnego z dystryktu.
- Wyposażenie izby porodowej w Szpitalu Regionalnym w Fatic oraz 12 ośrodków zdrowia w rejonie Fatick w kąci noworodka.
- Wyposażenie wiejskich punktów zdrowia w materiały edukacyjne.
- Szkolenia z zakresu zdrowego żywienia noworodka i dziecka do lat 5-ciu.
- Demonstracje kulinarne, wizyty domowe, monitoring działań na poziomie wspólnotowym i w ośrodkach zdrowia przez personel World Vision⁸ (dalej WV).
- Monitoring, ewaluacja w terenie zespół WV i zespół PMM.

Okres objęty umową (realizacja i poniesienie wydatków): 1 sierpnia – 31 grudnia 2022 r. Umowa nie zakładała udziału środków własnych.

(akta kontroli str.399-452, 670-672)

Przelew 669 806,55 zł z MSZ na rachunek PMM nastąpił 16 listopada 2022 r.

(akta kontroli str. 506)

2.4. Umowa DWR/PPR2022/042/2/2023 na moduł 2 projektu „O Wood Yaye fo xa Tebandong” integralna pomoc medyczna dla matki i dziecka w Senegalu została zawarta 11 maja 2023 r. na kwotę 930 012,50 zł, w tym koszty administracyjne zaplanowano w wysokości 185 975,00 zł (20% kosztów projektu), a koszty programowe 744 037,50 zł. Założono następujące działania programowe:

- Budowa i wyposażenie izby porodowej w de Diakhao w USG i sprzęt oraz kąci noworodka.
- Szkolenia 13 położnych z zakresu przyjmowania porodów z komplikacjami i 5 położnych z zakresu odczytu USG.
- Szkolenia 17 akuszerki i 13 położnych ze zdrowia reprodukcyjnego.
- Demonstracje kulinarne, wizyty domowe, monitoring działań na poziomie wspólnotowym i w ośrodkach zdrowia przez personel WV i personel Ministerstwa Zdrowia.
- Monitoring i ewaluacja działania zespół PMM.

Okres objęty umową (realizacja i poniesienie wydatków): 1 stycznia –31 grudnia 2023 r. Umowa nie zakładała udziału środków własnych.

(akta kontroli str. 507-557, 670-672)

Przelew 930 012,50 zł z MSZ na rachunek PMM nastąpił 22 maja 2023 r.

(akta kontroli str. 612)

---

⁷ Dalej: Senegal 2022-2023.

⁸ Partner zagraniczny w projekcie Senegal 2022-2023.

Na realizację zadań objętych projektem Senegal 2022-2023 i wyżej wskazanymi umowami z MSZ, PMM reprezentowana przez dwóch członków Zarządu, zawarła 1 września 2022 r. (moduł 1), a następnie 3 kwietnia 2023 r. (moduł 2) umowy z partnerem – w rozumieniu §7 umowy z MSZ – World Vision International Senegal. Do obu umów załączono opis realizacji projektu, założenia finansowe, budżet, kalendarz projektu, wzory zestawień wydatków oraz raportów narracyjnych, rekomendacje dotyczące komunikacji w projekcie. Umowy zostały zawarte wyłącznie w języku francuskim. Zakres umów obejmował w szczególności realizację wszystkich działań programowych. Zawierały one także załączniki szczegółowo opisujące sposób rozliczenia finansowego.

(akta kontroli str. 487-500, 619-631)

W dniu 23 listopada 2022 r. PMM dokonała zakupu euro ze środków dotacji MSZ w wysokości 520 807,00 zł po kursie sprzedaży 1 EUR=4,8972 zł i uzyskała w wyniku tej transakcji 106 740,06 EUR, które przelane zostały w tym samym dniu na konto partnera zagranicznego – World Vision w ECOBank w Senegal.

(akta kontroli str. 609-611)

W dniu 26 maja 2023 r. PMM dokonała zakupu euro ze środków dotacji MSZ w wysokości 652 860,00 zł po kursie sprzedaży 1 EUR=4,6355 zł i uzyskała w wyniku tej transakcji 140 839,18 EUR, które przelane zostały w tym samym dniu na konto partnera zagranicznego – World Vision w ECOBank w Senegal.

(akta kontroli str. 612-614)

3.1. W ramach projektu Irak 2021-2022 analizie poddano⁹:

- 80 dowodów zakupu towarów i usług oraz wydatków na wynagrodzenia, przy czym w ramach modułu 1 obejmowały one łączną kwotę 99 868,00 USD, tj. 411 176,53 zł (po kursie przyjętym w rozliczeniu), co stanowiło 54,8% dotacji wydatkowanej na cele programowe, a w module 2 – 108 587,14 zł, co stanowiło 12,8% dotacji
- 20 dokumentów dotyczących wydatków PMM w ramach kosztów administracyjnych projektu, w tym faktury zakupu towarów i usług oraz wydatki na wynagrodzenia w łącznej kwocie 33 569,92 zł, co stanowiło 74% dotacji wydatkowanej na cele administracyjne projektu w ramach modułu 1, oraz 77 734,93 zł, co stanowiło 71% dotacji wydatkowanej na cele administracyjne projektu w module 2. Do kontroli szczegółowej kosztów administracyjnych projektu wybrano wszystkie wynagrodzenia ujęte w ramach modułu 1 i 2, jak również losowo wybrane faktury zakupów krajowych towarów i usług.

Zbadane wydatki dotyczyły m.in. zakupu leków i wyposażenia medycznego oraz mebli do kliniki medycznej i laboratorium, wynagrodzenia koordynatora lokalnego i innych pracowników obozów i punktów medycznych, wynagrodzenia zatrudnionych lekarzy i asystentów, wypożyczenia specjalistycznych samochodów oraz paliwa, kosztów funkcjonowania biura partnera zagranicznego, zakupu odzieży i butów zimowych dla mieszkańców obozów, wynagrodzenia osób zatrudnionych w obozie i klinice. Wszystkie wydatki partnera zagranicznego zostały udokumentowane poprzez

⁹ Dobór według osądu kontrolera na podstawie: zestawień wydatków - raportów PMM i partnerów zagranicznych, zestawień wydatków załączonych do sprawozdań do MSZ, zbiorów dowodów źródłowych przesłanych przez partnerów zagranicznych, zbiorów dowodów krajowych PMM. Szczegółowej analizie poddano powiązanie wydatków z zadaniami oraz spełnianie wymogów ich kwalifikowalności, terminy wydatkowania środków pod kątem harmonogramu przyjętego w umowie dotacji, stosowanie procedur przyjętych w PMM dla stosowanych form rozliczeń z partnerem zagranicznym oraz opisu dokumentów przyjętych od partnera projektu.

wystawienie dokumentu (voucher) na Polską Misję Medyczną zawierającego tytuł i numer projektu (w języku angielskim), podpis osoby wystawiającej ze strony partnera zagranicznego projektu (Terre des Hommes – TDH), wskazanie wystawcy faktury/rachunku źródłowego, potwierdzenie zapłaty lub w przypadku wynagrodzenia potwierdzenie wypłaty oraz opis zakupu/świadczenia. Do każdego z voucherów dołączono skan dokumentu źródłowego, który został na stronie pierwszej opatrzony przez Partnera pieczęcią z numerem projektu DWR/PH 2021/003/2. Opis voucherów ze strony PMM został sporządzony na formatce (pieczęć) zgodnej z instrukcją finansową Stowarzyszenia przyjętą dla dokumentowania wydatków w ramach projektów. W przypadku dwóch (z 80) wybranych do badania wydatków nie sporządzono wydruku vouchera, przechowywane były one wyłącznie w wersji elektronicznej i nie były opisane, ujęte zostały w zestawieniu zbiorczym sporządzonym przez PMM.

Opisy na voucherach zawierały nazwę projektu – Irak 2021-2022, wskazanie konta księgowania - 501-72 (moduł 1) lub 501-74 (moduł 2), opis wydatku, kwotę wydatku kwalifikowanego w USD, kurs wymiany i kwotę w PLN, pozycję budżetową zwaną linią budżetową projektu, wskazanie źródła finansowania poprzez nr umowy z MSZ - DWR/PH/2021/003/2. Pod opisem znajdował się podpis (parafka) Koordynatora projektu Irak 2021-2022. We wszystkich badanych dowodach wydatków w ramach modułu 1 przyjęto kurs wymiany na dzień przewalutowania dotacji przed przekazaniem jej partnerowi zagranicznemu, tj. 1 USD - 4,1172 zł. W badanych dowodach wydatków w ramach modułu 2 przyjęto kursy wymiany USD według tabeli NBP z dnia poprzedzającego dokonanie danego wydatku.

W kategorii kosztów administracyjnych opis faktur wystawionych na PMM został sporządzony na formatce (pieczęć) zgodnej z instrukcją finansową Stowarzyszenia przyjętą dla dokumentowania wydatków w ramach projektów. Każdy opis zawierał nazwę projektu – Irak 2021-2022, wskazanie konta księgowania - 501-74, opis wydatku, kwotę wydatku kwalifikowanego w PLN, linię (pozycję) budżetową projektu, wskazanie źródła finansowania poprzez nr umowy z MSZ - DWR/PH/2021/003/2. Pod opisem znajdowały się trzy podpisy zatwierdzające ze strony PMM, w tym podpisy Koordynatora projektu, Koordynatora/kontrolera finansowego oraz osoby zatwierdzającej wydatek. Rozdzielniki wynagrodzeń dla ich kosztów w obu modułach projektu zawierały pełne zestawienie kosztów wynagrodzeń etatowych, ze wskazaniem części finansowanej z projektu, jego nazwy oraz źródła finansowania (MSZ) i linii budżetowej projektu.

Wszystkie wymienione wyżej wydatki mieściły się w założeniach budżetowych projektu, a ich opisy spełniały wymóg zakwalifikowania do poszczególnych linii (pozycji) budżetowych.

(akta kontroli str. 377-381)

3.2. W ramach projektu Senegal 1 i 2 analizie poddano:

- 80 wydatków programowych, w tym zakupy towarów i usług oraz wynagrodzenia w module 1 na kwotę łączną 375 598,06 zł, co stanowiło 56% wykorzystanej (rozliczonej) dotacji z MSZ (całość 669 806,55 zł), a w module 2 wydatki na łączną kwotę 341 860,95 zł, co stanowiło 36,7% wykorzystanej (rozliczonej) dotacji MSZ (całość 930 012,50 zł),
- 41 wydatków administracyjnych w ramach obu modułów (34 w module 1 i siedem w module 2) obejmujących zakupy towarów i usług w łącznej kwocie 18 619,45 zł, co stanowiło 27,5% wydatków administracyjnych sfinansowanych z dotacji w ramach modułu 1, oraz 7 251,82 zł, co stanowiło 3,9% dotacji wydatkowanej na cele administracyjne w module 2. Do kontroli szczegółowej kosztów administracyjnych projektu wybrano ponadto wydatki na wynagrodzenia ośmiu osób zatrudnionych w projekcie w miesiącach od września do grudnia 2022 r., które wyniosły łącznie 112 447,73 zł (24 wydatki, 16,8% całej kwoty dotacji).

Zbadane wydatki dotyczyły m.in. remontu ośrodków zdrowia, wyposażenia i aparatury medycznej, organizacji demonstracji kulinarnych, szkoleń położnych i akuserek, budowy izby porodowej, wynagrodzeń koordynatora i pracowników partnera zagranicznego zaangażowanych w projekt, kosztów materiałów reklamowych i edukacyjnych, zakupu motocykla do wizyt terenowych, kosztów prowadzenia biura i łączności partnera zagranicznego (czynsz, telefony), realizacji filmów i zdjęć promujących projekt, biletów lotniczych osób realizujących zadania programowe. Dokumentację wydatków partnera zagranicznego stanowiły przechowywane w formie elektronicznej (skany) faktury, rachunki i listy płac, jak również dowody zastępcze (zgodnie z umową partnerską). Dowody te nie były opisane indywidualnie, ani oznaczone trwale jako sfinansowane ze środków dotacji MSZ przekazanych przez PMM, co opisano poniżej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Kontrolowane wydatki udokumentowane były rachunkiem/fakturą, których część była wystawiona na partnera zagranicznego (World Vision - WV), przez WV na PMM (PMA - Polish Medical Aid), część na inne podmioty, w tym m.in.: faktura za zakup wyposażenia medycznego – dziewięć pozycji wydatków w zestawieniu PMM na kwotę łączną 70 858,55 zł – z 31.12.2022 r. wystawiona na Hopital Regional de Fatic, faktury z 29.09.2023 r., 17.11.2023 r., 29.12.2023 r. (kwota łączna 182 520,42 zł trzech pozycji w zestawieniu PMM) – koszt budowy izby porodowej – wystawione na dystrykt Diakhao.

Zbadane wydatki na wynagrodzenia wypłacone zostały na podstawie rozdzielników dla osób, z którymi zawarto umowy zlecenia. Rozdzielniki zawierały pełne zestawienie kosztów wynagrodzeń, ze wskazaniem części finansowanej z projektu Senegal 2022-2023, jego nazwy oraz źródła finansowania (MSZ) i linii budżetowej projektu.

(akta kontroli str. 501-505, 643-659, 660-664, 665-669)

Wszystkie opisane wyżej, zbadane wydatki mieściły się w budżetach projektów Irak 2021-2022 (moduł 1 i 2) i Senegal 2022-2023 (moduł 1 i 2), a ich opisy spełniały wymóg zakwalifikowania do poszczególnych linii (pozycji) budżetowych.

(akta kontroli, str. 660-664)

4. Polityka rachunkowości – zkładowy plan kont zawierała wykaz kont zespołu 7 – przychody i koszty ich osiągnięcia, przy czym konto 701 opisano jako ewidencję przychodów statutowych związanych z działalnością statutową nieodpłatną, m.in. z tytułu dotacji.

Ponadto przyjęty w Polityce rachunkowości zakładowy plan kont przewidywał wyodrębnienie konta zespołu 5 – koszty działalności (w tym odpłatnej i nieodpłatnej).
(akta kontroli str. 49-52)

Zgodnie z zapisami Instrukcji finansowej PMM przychody działalności statutowej są ewidencjonowane na koncie 701 – przychody z dotacji. Przyjęto następujące zasady ewidencji kosztów projektowych: Stowarzyszenie stosuje 3 poziomy ewidencji kosztów projektowych:

- na koncie 501, na którym księgowane są koszty wszystkich działań statutowych realizowanych przez PMM;
- na właściwym dla projektu koncie analitycznym, np. Irak 501-12. Jest to jednocześnie numer projektu używany w PMM;
- na właściwej linii budżetowej projektu, np. 501-12-1, gdzie 1 to numer pierwszej linii budżetowej w projekcie.

Nowy numer projektu jest nadawany przez księgowego po otrzymaniu karty projektu. Instrukcja finansowa nie zawierała innych zasad postępowania w odniesieniu do prowadzenia wyodrębnionej dokumentacji finansowo – księgowej i ewidencji księgowej projektów, w tym ewidencjonowania przychodów z tytułu otrzymanych dotacji, rozrachunków z partnerami.

(akta kontroli str. 24, 953)

Do księgowania kosztów poszczególnych projektów przyjęto w praktyce inny sposób oznaczenia kont, niezgodny z powyższymi zasadami, co opisanych opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Kontrola wykazała, że przychody z tytułu dotacji zostały zewidencjonowane wg wyciągów bankowych na kontach wyodrębnionych dla poszczególnych projektów: 701- 31 - Irak 2021-2022 moduł 1 (DWR/PH 2021/003/2/2021); 701-33 - Irak 2021-2022 moduł 2 (DWR/PH 2021/003/2/2022); 701-40 – Senegal 2022-2023 moduł 1 (DWR/PPR2022/042/2/2022); 701-33 - Senegal 2022-2023 moduł 2 (DWR/PPR2022/042/2/2023).

Przekazanie transz dotacji do poszczególnych partnerów odbywało się poprzez konto 130 – rachunek bankowy w walucie polskiej i następnie po przewalutowaniu konto 131 – rachunek walutowy, oznaczony odrębnie dla każdego projektu.

Kontrahenci mieli przypisane konta zespołu 202 (Irak 1 i 2 konto 202-1574, Senegal 1 konto 202-2043) różnice kursowe powiązane były z kontrahentem i automatycznie księgowane były na kontach 750-2 (+) lub 751-2 (-). Koszty w/w/ projektów księgowane były na kontach kosztowych wg opisów (numerów) kont analitycznych odrębnie dla każdego projektu, przesłanych do firmy prowadzącej obsługę księgową:

- DWR/PH 2021/003/2/2021 miało przypisane konto 501-72
- DWR/PH 2021-003/2/2022 miało przypisane konto 501-74
- DWR/PPR 2022/042/2/2022 miało przypisane konto 501-88
- DWR/PPR 2022/042/2/2023 miało przypisane konto 501-93.

Jak przekazał księgowy prowadzący księgi dla trzech pierwszych z ww. projektów, księgowanie odbywało się na podstawie opisu na dostarczonych dokumentach. Rozrachunki z kontrahentami wynikały z wprowadzenia wyciągów bankowych i zestawień z kasy gotówkowej. Sposób księgowania raportów partnerów lokalnych (uwzględniający kurs z dnia dokumentu) wynikał z uzgodnień z PMM. Taki sposób księgowania zastosowano na prośbę PMM od 2020 roku.

Ponadto wyjaśnił, że księgowania różnic kursowych odbywały się w korespondencji konta rozrachunkowego partnera lokalnego (konta zespołu 2) z kontami różnic kursowych (750-2 i 751-2) i wynikały z zastosowanego kursu księgowanych dokumentów i faktycznego kursu z dnia zapłaty (przelewu bankowego).

(akta kontroli, str. 964-1009)

Jak wynika z informacji uzyskanej od księgowego prowadzącego księgowość od 2023 r., w ramach projektu Senegal 2022-2023 moduł 2 dokonano rozliczenia kosztów Partnera World Vision Senegal na podstawie sporządzonego PMM pliku z zestawieniem poniesionych przez Partnera wydatków, ze wskazaną łączną kwotą przeliczoną na polskie złote w kwocie 622 893,09 zł. Wydatki te zaksięgowano w kosztach projektu na koncie 501-93 zgodnie z przyjętą w rozliczeniu Partnera analityką kontową. Wydatki te zostały rozliczone w korespondencji z kontem rozrachunkowym 229-25 użytym na potrzeby tego projektu do rozliczenia z Partnerem World Vision Senegal. Wydatki Partnera rozliczono na podstawie przelanych środków z konta PMM w walucie EUR na konto Partnera World Vision Senegal zgodnie z przelewem zrealizowanym w dn. 26 maja 2023 r. na kwotę 140 839,15 EUR wg przeliczenia po kursie faktycznym zastosowanym z tego dnia 4,6355 zł, co dało po przeliczeniu kwotę w zaokrągleniu 652 860 zł. Dokumenty Partnera w pliku zbiorczym przewalutowane były z XOF¹⁰ na EUR przy zastosowaniu stałego kursu wymiany 0,001538462 i następnie z EUR na PLN stosując stały kurs wymiany 4,5242 zł. Po stronie księgowania rozliczenia kosztów nie powstały różnice kursowe.
(akta kontroli, str. 1010-1017)

Podstawę księgowania kosztów partnerów zagranicznych w projekcie stanowiły dokumenty zbiorcze. I tak:

- Za okres realizacji projektu Irak 2021-2022 – moduł 1 sporządzone zostały trzy zestawienia wydatków (raporty miesięczne) na kwotę łączną 175 673,68 USD, co stanowiło 727 373,01 zł według kursu 4,1172 zł za 1 USD. Do wszystkich pozycji wydatków w USD przyjęto jednakowy kurs USD z dnia dokonania transakcji wymiany 700 000 zł z dotacji i przelewu transzy na konto Partnera, tj. z 10 listopada 2021 r. Wszystkie zestawienia zawierały rodzaj i nr dokumentu księgowego, datę jego wystawienia, przypisanie do linii budżetowej, opis wydatku, nr linii budżetowej, kwotę wydatku w USD, kurs wymiany waluty (różne kursy), kwotę w zł po przeliczeniu. Zestawienia sporządziła i podpisała Koordynator projektu Irak 2021-2022 – członek Zarządu PMM.

(akta kontroli str. 277-283)

- Za okres realizacji projektu Irak 2021-2022 – moduł 2 sporządzonych zostało osiem zestawień na kwotę łączną 126 112,20 USD, co stanowiło w podsumowaniu 538 872,77 zł. Do poszczególnych pozycji wydatków w USD przyjęto różne kursy USD. Zestawienia zawierały rodzaj i nr dokumentu księgowego, datę jego wystawienia, przypisanie do linii budżetowej, opis wydatku, nr linii budżetowej, kwotę wydatku w USD kurs wymiany waluty (różne kursy), kwotę w zł po przeliczeniu. Zestawienia podpisała Koordynator projektu - członek Zarządu PMM, przy czym w przypadku zestawień za marzec i kwiecień sporządziła je i podpisała jednoosobowo, a w kolejnych miesiącach była osobą zatwierdzającą obok osoby, która sporządziła dokument.

(akta kontroli str. 284-303)

- Za okres realizacji projektu Senegal 2022-2023 – moduł 1 kontroler finansowy projektu sporządził dwa zestawienia na kwotę łączną 463 578,63 zł. Zestawienia zawierały rodzaj i nr dokumentu księgowego, datę jego wystawienia, przypisanie do linii budżetowej, opis wydatku, nr linii budżetowej, kwotę wydatku w EUR, kurs wymiany waluty (różne kursy),

¹⁰ Frank CFA Afryki Zachodniej jest walutą używaną przez osiem niezależnych państw Afryki Zachodniej, które tworzą Zachodnioafrykańską Unię Gospodarczą i Walutową: Benin, Burkina Faso, Wybrzeże Kości Słoniowej, Gwineę Bissau, Mali, Niger, Senegal i Togo.

kwotę w zł po przeliczeniu. Raporty te były zatwierdzane przez członka Zarządu PMM. Do raportów za 2022 r. dołączono kolejne raporty - zestawienia wydatków zawierające dodatkowo przeliczenie CFA (XOF) na EUR, oraz EUR na PLN. Przy przewalutowaniu został przyjęty kurs stały 1 XOF=0,001538462 EUR i różne kursy EUR.

(akta kontroli str. 501-505, 665-669)

- Za okres realizacji projektu Senegal 2022-2023 – moduł 2 podstawę księgowania stanowił raport zbiorczy za cały okres realizacji projektu, który został podpisany przez osobę sporządzającą – kontrolera finansowego projektu Senegal 2022-2023, jak również zatwierdzony przez członka Zarządu PMM i ujęty w księgach z datą 26 maja 2023 r.

(akta kontroli str. 643-659, 660-664)

5. We wszystkich skontrolowanych projektach zachowany został limit wydatków administracyjnych założony w umowach. Dokonywane w ramach wydatków programowych przesunięcia i zmiany nie wpłynęły na wysokość wydatków administracyjnych.

(akta kontroli str. 670-672)

6. Sprawozdania końcowe z realizacji badanych projektów zostały sporządzone zgodnie ze wzorem załączonym do umów z MSZ w części merytorycznej oraz finansowej. Do sprawozdań zostały załączone wymagane informacje i dokumentacja, w tym fotograficzna. Sprawozdania z realizacji badanych projektów zostały przesłane do MSZ w terminach przewidzianych umowami (do 31 stycznia następnego roku).

(akta kontroli str. 156-168, 186-229, 453-486, 558-606, 615-618, 806-839)

Sprawozdanie końcowe z realizacji projektu Irak 2021-2022 moduł 1 było szczegółowo weryfikowane w ramach kontroli finansowej przez MSZ, w wyniku czego ze strony PMM przesłane zostały szczegółowe wyjaśnienia i skorygowane zestawienie wydatków. Sprawozdanie zostało zaakceptowane pismem DWR.4462.17.2021/8, w którym poinformowano PMM o zatwierdzeniu kwoty dotacji w wysokości 795 262,75 zł. Nie został uznany wydatek w wysokości 13,80 zł, ze względu na przekroczenie terminu wydatkowania środków określonego w umowie dotacji. Minister skorzystał z art. 58 ust. 6 ustawy o finansach publicznych¹¹, który stanowi, iż nie dochodzi się należności budżetu z tytułu umowy cywilnoprawnej, której kwota wraz z odsetkami nie przekracza 100 zł.

(akta kontroli str. 240, 691-715)

Sprawozdanie końcowe z realizacji projektu Irak 2021-2022 moduł 2 było szczegółowo weryfikowane w ramach kontroli finansowej przez MSZ, po przesłaniu wyjaśnień PMM zostało zaakceptowane pismem DWR.4462.7.2022/6, w którym zatwierdzono wydatkowanie dotacji w wysokości 960 132,37 zł.

(akta kontroli str. 242, 716-720)

Sprawozdania z realizacji projektu Senegal 2022-2023 były szczegółowo weryfikowane w ramach kontroli merytoryczno-finansowej przez MSZ, które zwróciło się (mail z 21 marca 2023 r. i z 26 lutego 2024 r.) o dodatkowe informacje i wyjaśnienia. Po przesłaniu wyjaśnień przez koordynatora projektu sprawozdania były zaakceptowane przez MSZ pismami DWR.4462.12.2022/5 (moduł 1) oraz DWR.741.25.2023/4 (moduł 2).

(akta kontroli str. 758-781)

¹¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.).

7. W skontrolowanych projektach w jednym przypadku miał miejsce zwrot niewykorzystanej kwoty dotacji – dotyczyło to projektu Irak 2021-2022 moduł 1. Zwrotu w wysokości 5 483,45 zł dokonano przelewem na rachunek bankowy MSZ 28 stycznia 2022 r., tj. w terminie wskazanym w §13 ust. 1 (do 30 dni od dnia zakończenia realizacji projektu) w związku z §2 ust. 1 umowy zawartej z MSZ (umowa obowiązywała do 31 grudnia 2021 r.).

(akta kontroli str.154)

8. Rezultaty projektu Irak 2021-2022 zostały zaplanowane w ofercie łącznie na oba moduły projektu i zamieszczone w sprawozdaniach z realizacji poszczególnych modułów:

- a) Założono, iż osoby przesiedlone wewnątrz Iraku w obozie Baharka zostaną objęte podstawową opieką medyczną i diagnostyką medyczną oraz otrzymają bezpłatne leki. Przyjęto wskaźnik na poziomie nie mniej niż 2500 konsultacji medycznych i 250 badań diagnostycznych oraz 100% zabezpieczenia w bezpłatne leki. Zrealizowano 7871 konsultacji lekarskich, tj. 315% (1875 w 1. module i 5996 w 2. module), w Centrum Podstawowej Opieki Medycznej oraz 3133 badania laboratoryjne, tj. 1245% (300 w 1. module i 2833 w 2. module), w Centrum Pierwszej Pomocy Medycznej. Ponadto 1834 osoby skorzystały z opieki pielęgniarskiej.
- b) Założono, iż ludność lokalna w dystrykcie Al-Hamdaniya, w szczególności asyryjscy chrześcijanie, uzyska dostęp do diagnostyki medycznej oraz otrzyma bezpłatne leki, a dziewczęta i kobiety zostaną objęte opieką ginekologiczną. Przyjęto wskaźnik na poziomie nie mniej niż 800 kobiet objętych bezpłatnymi konsultacjami ginekologicznymi, nie mniej niż 250 osób objętych badaniami diagnostycznymi, 100% zabezpieczonych w bezpłatne leki. Zrealizowano 3398 konsultacji ginekologicznych, tj. 424% (81 w 1. module i 3317 w 2. module), 879 badań USG kobiet, 1756 badań laboratoryjnych, tj. łącznie 1054% (42 w 1. module i 1711 w 2. module).
- c) Założono poprawę higieny jamy ustnej i stanu zdrowia zębów uchodźców syryjskich i osób przesiedlonych wewnątrz Iraku. Przyjęto wskaźnik na poziomie nie mniej niż 1800 osób, którym udzielona zostanie pomoc stomatologiczna w obu obozach, oraz nie mniej niż 200 osób objętych badaniami kontrolnymi jamy ustnej. Zrealizowano usługi stomatologiczne łącznie dla 6284 osób, tj. 314%(1545 w 1. module i 4739 w 2. module).
- d) Założono zabezpieczenie w ciepłą odzież i obuwie na zimę najuboższych rodzin przesiedlonych wewnątrz Iraku w obozie Baharka oraz ludności lokalnej, w tym asyryjskich chrześcijan w dystrykcie Al-Hamdaniya (tzw. winteryzacja). Przyjęto wskaźnik na poziomie nie mniej niż 1620 rodzin (920 w obozie Bakharka i 700 w Al-Hamdaniya, tj. 100% rodzin zabezpieczonych przed zimą. W ramach 1. modułu objęto winteryzacją wszystkie rodziny w obozie Bakharka i 712 rodzin syryjskich w dystrykcie Al-Hamdaniya.

(akta kontroli str.90-91, 125, 193)

Rezultaty projektu Senegal 2022 – 2023 zostały zaplanowane przy przyjęciu tożsamych dla obu modułów celów, tj.:

- Poprawa przeżywalności oraz stanu zdrowia dzieci do lat 5 w rejonie sanitarnym Diakhao.
- Poprawa jakości świadczonych usług zdrowotnych w rejonie sanitarnym Diakhao.

W module 1 osiągnięto założone rezultaty projektu:

Działanie 1: Zgodnie z zapisem w sprawozdaniu z realizacji projektu, remonty trzech ośrodków ukończono w styczniu, dwa kolejne planowano ukończyć w lutym 2023 r.

Działanie 2: Przeprowadzono szkolenie dla 24 pracowników w zakresie ostrego niedożywienia (PECMAS) (sprawozdanie i lista obecności).

Działanie 3: zakupiono 14 kompletów przyrządów do mierzenia i ważenia noworodków (w trybie zapytania o cenę), sfinansowano diety osób z Zespołu Zarządzającego Dystryktem Zdrowia (min. Zdrowia Senegal) w ramach wspólnych misji nadzorczych, obejmujących realizację interwencji, ich zgodność z prawem, wybór ofert, płatności oraz monitoring.

Działanie 4: zakupiono sprzęt na potrzeby izby porodowej w Szpitalu Regionalnym w Fatick oraz kącików noworodka w 13 ośrodkach zdrowia w rejonie Fatick .

Działanie 5: wyposażenie w plansze edukacyjne, z powodu opóźnienia w projekcie nie wydrukowano części pomocy edukacyjnych, skorzystano z magazynowanych innych publikacji.

Działanie 6: szkolenia zrealizowano w dwóch częściach - teoretycznej i praktycznej dla 24 pracowników 13 wiejskich ośrodków zdrowia (program szkolenia, przeprowadzone testy ewaluacyjne).

Działanie 7: odbyło się 45 domowych wizyt edukacyjnych w 14 miejscowościach, dotyczyły żywienia dzieci do 5. roku życia. W trakcie wizyt wykonano kontrolę u 563 dzieci pod kątem niedożywienia, higieny, wyszczepienia, ogólnego stanu zdrowia. U ok. 50% dzieci wykonano kompletną procedurę oceny stanu zdrowia, wykonano także szczepienia. Wykonano badanie ankietowe stanu wiedzy matek na temat opieki zdrowotnej i odżywiania dzieci do 5. roku życia. Założono, że wyniki ankiety zostaną spożytkowane w 2. Module projektu przy ukierunkowaniu spotkań i szkoleń (raport z ankiety).

Działanie 8: monitoring przeprowadzony dwustopniowo: przez partnera (World Vision) wraz z przedstawicielami Senegalskiego Min. Zdrowia oraz przez koordynatora projektu ze strony PMM. Z powodu późnego otrzymania finansowania partner zagraniczny zrezygnował z części zaplanowanych działań ewaluacyjnych (spotkania, strony internetowe, zdjęcia, wizyty i artykuły dziennikarzy, lokowanie logotypu, zdjęcia)¹².

(akta kontroli str. 425-446, 454-461)

W module 2 projektu osiągnięto założone rezultaty:

Rezultat 1: Ośrodki zdrowia (PHC) w dystrykcie sanitarnym Diakhao zostały zmodernizowane i były funkcjonalne. W ośrodkach zapewniono: nowa izba porodowa (pawilon) składająca się z 8 pomieszczeń (2 sale porodowe, 2 sale poporodowe, sala do konsultacji, sala do badań usg, dyżurka położnych, blok sanitarny), wyposażona w sprzęt zakupiony w 1 i 2 module projektu (stół do resuscytacji, inkubator), łóżka porodowe i usg.

Rezultat 2. System opieki zdrowotnej wzmocniono w zakresie opieki okołoporodowej. 14 położnych, 2 pielęgniarki i 1 pielęgniarz zostało przeszkolonych w zakresie SONUB (ang .EmONC - Emergency Obstetric and Neonatal Care), a następnie poddanych weryfikacji poszkoleniowej (raporty w załączeniu) 32 pracowników średniego i niższego szczebla służby zdrowia (14 położnych, 2 pielęgniarki i 1 pielęgniarz oraz 15 akuserek) - 30 akuserek i położnych zostało przeszkolonych w zakresie zdrowia reprodukcyjnego (ang. MNCH - Maternal, Child, Newborn and Adolescent Reproductive Health); 7 położnych zostało przeszkolonych w zakresie ultrasonografii; powtórzono szkolenia w pięciu ośrodkach wiejskich, które uzyskały

¹² Źródła weryfikacji: Rezultat 1: faktury na roboty budowlane, protokół odbioru izby porodowej, faktury na zakup sprzętu, zdjęcia. Rezultat 2: listy obecności szkolenia, statystyka ośrodków zdrowia dzieci wyleczonych z niedożywienia, reportaż fotograficzny.

najlepsze oceny (10 osób) z zakresu oznaczania i leczenia niedożywienia PECMA¹³.
(akta kontroli str. 537-557, 558-564)

9. Realizacja obowiązków informacyjnych i promocyjnych, o których mowa w §9 ust. 1 umowy z MSZ – w przypadku badanych projektów – została potwierdzona dokumentacją fotograficzną (załączoną do sprawozdań końcowych).

W szczególności w ramach projektu Irak 2021-2022 informacje o źródle finansowania działania były umieszczone na stronie www i FB Stowarzyszenia. Materiały edukacyjne i informacyjne zawierały tytuł projektu, informację o źródle finansowania i logotyp Polish aid/„polska pomoc”. Wszyscy pracownicy zatrudnieni w projekcie otrzymali informację o źródle finansowania projektu i umieszczeniu logotypu Polish aid/„polska pomoc” w dokumentacji projektu. Elektroniczne formularze medyczne, elektroniczne kartoteki pacjentów, recepty zawierały tytuł projektu i logotyp Polish aid. Ubrania personelu medycznego zawierały logotyp Polish aid. Centrum podstawowej opieki medycznej w obozie zostało oznaczone banerami i naklejkami zawierającymi tytuł projektu i logotyp Polish aid. Gabinet ginekologiczny i sprzęt laboratoryjny został oznaczony naklejkami zawierającymi tytuł projektu i logotyp Polish aid. Paczki z odzieżą i butami na zimę, dystrybuowane w obozach, zawierały logo Polish aid.

W listopadzie i grudniu 2021 w Warszawie przy Al. Krakowskiej 201 eksponowany był billboard promujący projekt, zawierający logo „polska pomoc”, ukazały się artykuły prasowe, publikacje w Interia.pl i PolsatNews, Onet.pl, Newsweek i TVP oraz Radio Nowy Świat.

(akta kontroli, str. 119-126, 186-194, 243-248, 823-916)

W ramach projektu Senegal 2022-2023 informacje o źródle finansowania działania były umieszczone na stronie www i FB Stowarzyszenia. Materiały edukacyjne i informacyjne zawierały tytuł projektu, informację o źródle finansowania i logotyp Polish aid/„polska pomoc”. Wybudowany blok porodowy został oznaczony tablicą informacyjną, banerami i naklejkami zawierającymi tytuł projektu i logotyp Polish aid. Ubrania personelu medycznego zawierały logotyp Polish aid. Oficjalne władze w powiecie Diakhao (prefekt, podprefekt, kapitan policji), dyrektor Szpitala Wojewódzkiego w Fatick, dyrektor szpitala powiatowego w Diakhao oraz wszyscy pracownicy zatrudnieni w projekcie otrzymali informację o źródle finansowania projektu i umieszczeniu logotypu Polish aid/„polska pomoc” w dokumentacji projektu. Protokoły ze sprawozdań ze szkoleń, z poszczególnych działań, zawierały logotyp Polish aid. Ubrania personelu medycznego zawierały logotyp Polish aid. Podczas imprezy rozpoczęcia projektu rozwinięty był baner z logiem PMM i Polish aid.

Zakupiony sprzęt został oznaczony naklejkami logotypu Polish aid, PMM oraz jeśli wielkość na to pozwalała - pełnym tytułem projektu. Pracownicy medyczni i socjalni otrzymali torby z logiem Polish aid, a osoby prowadzące bezpośrednie działania w terenie także koszulki z logo Polish aid, PMM i logo partnera. Zostały opublikowane artykuły prasowe w Onet.pl, Wysokie Obcasy, Newsweek, Radio Nowy Świat, Radio Merkury Poznań, zawierające tytuł projektu i informację o źródle finansowania.

(akta kontroli, str. 453-463, 558-564, 917-941)

10. Istotnymi przeszkodami jakie stwierdzono w toku realizacji projektów były przede wszystkim późne rozstrzygnięcie konkursów w 2021 r. i w 2022 r. oraz związane z tym późne – w stosunku do okresu realizacji projektów – przekazanie środków dotacji, a w konsekwencji późne przekazanie środków również partnerom zagranicznym (dotyczy projektów Irak 2021-2022 moduł 1 i Senegal 2022-2023 moduł 1). Tak późne w stosunku do daty rozpoczęcia faktycznej realizacji projektu w Iraku przekazanie

¹³Źródła weryfikacji: Rezultat 1: faktury na roboty budowlane, faktury na zakup sprzętu, zdjęcia. Rezultat 2: sprawozdania ze szkoleń, listy obecności szkolenia, statystyka ośrodków zdrowia badania prenatalne, reportaż fotograficzny.

środków z dotacji spowodowało zmiany co do miejsca realizacji zadań oraz organizacji zaopatrzenia mieszkańców obozów na zimę. Również przeszkody lokalne – udzielenie przez Ministerstwo Zdrowia w Bagdadzie zgody na rozpoczęcie pracy zespołu medycznego w Al-Hamdaniyah dopiero na początku grudnia 2021 roku – spowodowało przeniesienie działań projektu do innego ośrodka zdrowia. W realizacji projektu pn. Pomoc medyczna i dentystyczna dla uchodźców, osób przesiedlonych i ludności lokalnej w guberni Erbil i Al-Hamdaniya w Iraku. Moduł II. (umowa nr DWR/PH 2021/003/2/2022) nie napotkano problemów.

W odniesieniu do realizacji projektu Senegal moduł 1 Członek Zarządu PMM wyjaśniła, że realizacja była utrudniona z powodu późnego podpisania umów i późnego przekazania środków. Dla I modułu działania projektowe zaczęły się 1 sierpnia 2022, umowa dotacji z MSZ została podpisana 25 października 2022 r., a środki finansowe przekazane przez MSZ 16 listopada 2022 r. Działania projektowe II modułu zaczęły się 1 stycznia 2023 r., umowa dotacji z MSZ została podpisana 11 maja 2023 r., a środki finansowe przesłane na konto PMM 22 maja 2023 r. W przypadku projektu Senegal 1 opóźnienie spowodowało, że zadania związane z remontem ośrodków zdrowia były de facto realizowane jeszcze na początku kolejnego roku. MSZ otrzymało pełen opis problemów z realizacją zadań w sprawozdaniu końcowym z wykorzystania dotacji na ten projekt w 2022 r.

Jak wyjaśniła Członek Zarządu PMM (cyt.): Tak długa zwłoka w podpisaniu umowy zaczęła budzić wątpliwości PMM i partnera, czy MSZ nie zdecyduje się na odstąpienie od podpisania umowy uznając, że rezultaty projektu nie zostaną osiągnięte z uwagi na opóźnienie w rozpoczęciu działań. W związku z bardzo późnym przelewem donacji ze strony MSZ harmonogram projektu musiał zostać zmieniony. Działanie nr 4 z modułu II: Demonstracje kulinarne, wizyty domowe, monitoring działań na poziomie wspólnotowym i w ośrodkach zdrowia przez personel WV i personel Min. Zdrowia rozpoczęte zostało z ponad dwumiesięcznym opóźnieniem i przez połowę trwania projektu było prefinansowane przez partnera. Wszystkie działania projektowe zostały zrealizowane, jednak opóźnienia generowały niepotrzebne napięcia między PMM a partnerem, beneficjentami oraz wewnątrz zespołu projektowego w Senegal. Była to też duża rysa na wizerunku Polskiej pomocy.

(akta kontroli str. 738)

11. Badane projekty Irak 2021-2022 oraz Senegal 2022-2023 nie były kontrolowane na miejscu ich realizacji przez MSZ. Jak wyjaśniła Koordynator projektu Senegal 2022-2023 w październiku 2022 roku koordynatorka projektu odbyła spotkanie z przedstawicielami DWR MSZ podczas ich wizyty w Senegal. Spotkanie miało miejsce w stolicy kraju, Dakarze, ponieważ prace projektowe dopiero się zaczynały, a w Dakarze skoncentrowane były działania administracyjne i logistyczne. Program wizyty przedstawicieli MSZ nie obejmował podróży do lokalizacji projektu. Podczas wizyty koordynatorka projektu miała okazję przedstawić postępy projektu, omówić bieżące kwestie oraz odpowiedzieć na pytania przedstawicieli MSZ.

(akta kontroli str. 811-814)

MSZ, w toku weryfikacji merytoryczno-finansowych rozliczenia dotacji we wszystkich poddanych badaniu projektach, zwróciło się pisemnie o dodatkowe informacje i wyjaśnienia, co opisano w pkt 6 niniejszego wystąpienia. W okresie objętym kontrolą (od 2021 r.) MSZ nie prowadziło kontroli w PMM.

(akta kontroli str. 3, 691-720,760-781)

12.1. W PMM, zgodnie z zapisami Instrukcji finansowej (zatwierdzonej Uchwałą nr 9/01/2020 przez Zarząd Stowarzyszenia 31 stycznia 2020 r., zmodyfikowaną 1 stycznia 2022 r.), dalej: Instrukcja finansowa PMM), przyjęto następujące zasady odnośnie do sprawozdawczości działań finansowych partnerów biorących udział w realizowanych projektach dofinansowanych ze środków publicznych:

- 1) do 15 każdego miesiąca partner projektu za pomocą formatki *budget monitoring tool* (BMT) sporządza raport z poniesionych wydatków za miesiąc poprzedni. Proces okresowego monitoringu wydatków ponoszonych przez partnerów polega na comiesięcznej weryfikacji BMT oraz załączonych zeskanowanych dokumentów (jeśli nie jest możliwe otrzymanie oryginałów rachunków w formie papierowej);
- 2) miesięczne zestawienia w formie arkusza kalkulacyjnego, które przeszły weryfikację zgodności, zostają wydrukowane i podpisane przez koordynatora projektu, a następnie przekazane do księgowania;
- 3) obowiązujący wzór miesięcznego raportu finansowego partnera projektu w formie, w jakiej ma zostać przekazany do księgowości, stanowi ZAŁĄCZNIK NR 4 do *Instrukcji*. Niektórzy grantodawcy wymagają, aby na oryginałach dokumentów zamieszczony był opis „Paid by XY”. Należy wówczas zwrócić szczególną uwagę na zamieszczenie tej pieczętki na zeskanowanych dokumentach.

(akta kontroli str. 24-25, 954)

W ramach projektu Irak 2021-2022, za okres realizacji obu modułów, partner zagraniczny – TDH przesłał wymagane raporty finansowe, zgodnie z wymogami umowy, załączając skany dowodów dokonania wydatków, listy płac (payroll) oraz comiesięczne raporty narracyjne i raporty końcowe (Medical Project Summary) za 2021 i 2022 r. Raporty finansowe zawierały wszystkie wymagane umową elementy i jednoznacznie przypisywały poszczególne wydatki do projektu oraz linii budżetowej.

(akta kontroli str.249-276)

W obu umowach z TdH zawartych na realizację modułu 1 i 2 projektu Irak zawarte zostało oświadczenie stron, iż koszty danego Projektu nie są sfinansowane przez inną organizację i nie będą finansowane z żadnego innego źródła (art. 1 ust. 5).

(akta kontroli str. 110, 175)

Na pytanie dotyczące wykonywania nadzoru oraz zabezpieczenia przed podwójnym finansowaniem Koordynator projektu Irak 2021-2022 – członek Zarządu PMM wyjaśniła, że (cyt.): *Dokumenty Partnera księgowane są na podstawie zestawień wydatków przygotowanych na podstawie zeskanowanych i przekazanych przez Partnera dokumentów. Oryginały dokumentów są kontrolowane na miejscu przez Koordynatora Projektu. Proces ten gwarantuje, że wszystkie dokumenty są prawidłowo zarejestrowane i że każda pozycja jest zgodna z rzeczywistymi wydatkami oraz nie zachodzi podwójne finansowanie wydatku.*

Ponadto, dokumenty księgowe Partnera zawierają pieczętkę zawierającą informację o źródle finansowania, co dodatkowo zabezpiecza przed podwójnym finansowaniem wydatków. Pieczętka ta jest umieszczana na każdym dokumencie, co pozwala na łatwą identyfikację źródła finansowania i zapewnia transparentność procesu finansowego.

Kontrola oryginałów dokumentów przez Koordynatora Projektu na miejscu obejmuje dokładne sprawdzenie, czy wszystkie dokumenty są zgodne z wymaganiami formalnymi i prawnymi, oraz czy przedstawione wydatki są rzeczywiste i uzasadnione. Koordynator sprawdza również, czy wszystkie dokumenty są odpowiednio opisane i czy zawierają wszystkie niezbędne informacje, takie jak daty, kwoty, opisy

wydatków, oraz podpisy osób odpowiedzialnych.

Dzięki powyższym procedurom, system księgowania dokumentów Partnera jest nie tylko zgodny z obowiązującymi przepisami, ale również zapewnia wysoki poziom kontroli i przejrzystości. To z kolei minimalizuje ryzyko błędów oraz nadużyć finansowych, zapewniając, że wszystkie środki są wykorzystywane zgodnie z ich przeznaczeniem oraz zabezpiecza przed podwójnym finansowaniem. (...)

Koordinator Projektu odbywa regularne wizyty monitoringowe w miejscu prowadzenia działań projektowych. Wizyty odbywają się co około cztery miesiące, co zapewnia regularne i systematyczne nadzorowanie postępów i zgodności realizowanych działań z założeniami projektowymi. W trakcie wizyty przeprowadzana jest kontrola wydatków projektowych i kontrola oryginałów faktur, które udostępniane są przez lokalnego koordynatora finansowego z TDH. W połowie projektu Koordynator Projektu we współpracy z Kontrolerem Finansowym PMM oraz Koordynatorem finansowym TDH przeprowadza uzgodnienie salda budżetu, co pozwala na ocenę, czy realizacja finansowa projektu jest zgodna z planem i czy nie występują nadmierne odchylenia. Na zakończenie projektu kontrolowane są wszystkie wydatki budżetowe, linia po linii, aby zapewnić pełną zgodność z przyjętym budżetem i wytycznymi projektowymi. Jednocześnie w trakcie wizyt Koordynatora Projektu sprawdzane są zawarte kontrakty z lokalnymi pracownikami w projekcie oraz payroll, na którym figurują ich nazwiska. Weryfikacja kontraktów i list płac zapewniają, że wszystkie wynagrodzenia są wypłacane zgodnie z umowami i przepisami oraz że pracownicy otrzymują należne im wynagrodzenie. Wszystkie faktury projektowe z projektu Polskiej Misji Medycznej są ostemplowane pieczęcią zawierającą numer umowy pomiędzy Polską Misją Medyczną a Ministerstwem Spraw Zagranicznych. Pragnę również nadmienić, że partner lokalny projektu nie prowadzi innych projektów medycznych w Iraku ani Kurdystanie, stąd też nie ma możliwości podwójnego rozliczania wydatku. Współpraca PMM z TDH rozpoczęła się w 2017 roku i jest oparta na wzajemnym zaufaniu, szacunku i poszanowaniu wspólnych wartości. Nasza partnerska relacja jest fundamentem skutecznej realizacji projektów i osiągnięcia zamierzonych celów

(akta kontroli str. 306-309)

Zgodnie z § 5 ust. 1 umów z MSZ dotyczących obu modułów projektu do zamówień na dostawy, usługi i roboty budowlane finansowanych albo współfinansowanych ze środków pochodzących z dotacji, Zleceniobiorca zobowiązany był stosować zasady równego traktowania, uczciwej konkurencji i przejrzystości.

W umowach partnerskich zawartych z TDH na realizację obu modułów zawarty został zapis zobowiązujący Partnera do zapewnienia przestrzegania wszelkich przepisów prawa obowiązujących na obszarze jego działania (m.in. procedury przetargowe i ofertowe).

(akta kontroli str. 56, 111, 158, 176)

Kontrolą szczegółową wydatków poniesionych w ramach 1. i 2. modułu pod kątem spełnienia powyższych wymogów objęto dwa zamówienia dotyczące zakupu leków oraz zakupu odzieży i butów dla dzieci z obozów Baharka i Al Hamdanyah (winteryzacja).

Postępowanie na dostawę leków odbyło się w 2021 r. Komisja przetargowa powołana przez partnera zagranicznego wybrała firmę Hawler Drug Store spośród złożonych sześciu ofert, biorąc pod uwagę - jak wskazano - poprzednie dobre doświadczenia ze współpracy, rejestrację podmiotu gospodarczego, darmową dostawę do Erbilu, konkurencyjną cenę oraz zdolność wystawienia rachunku. Zawarty 4 listopada 2021 r. kontrakt zawarto z terminem do 30 listopada 2022 r. na kwotę dostaw o wartości do

10 000,00 USD, według sporządzonej do przetargu specyfikacji leków. Dostawy miały miejsce w toku realizacji obu modułów projektu.

(akta kontroli str. 339-376)

Postępowanie na zakup odzieży i butów dla dzieci obozów Baharka i Al Hamdanyah (winteryzacja) odbyło się w październiku 2021 r. poprzez zaproszenie do składania ofert. Komisja powołana przez partnera zagranicznego wybrała firmę Saftan Company spośród czterech złożonych ofert, biorąc pod uwagę - jak wskazano - konkurencyjną cenę, darmową dostawę do Erbilu, zdolność wystawienia rachunku, rejestrację podmiotu gospodarczego. Kontrakt zawarto 24 października 2021 r. na dostawę odzieży i butów wymienionych w specyfikacji, na kwotę 35 000,00 USD.

W 2021 na zakup odzieży w firmie Saftan wydatkowano 27 484,00 USD.

(akta kontroli str. 328-338)

12.2. W ramach realizacji obu modułów projektu Senegal 2022-2023 partner zagraniczny – WV przesłał wymagane raporty finansowe, zgodnie z wymogami umowy, załączając skany dowodów dokonania wydatków, listy płac (payroll) oraz comiesięczne raporty narracyjne i raporty końcowe (Medical Project Summary) za 2022 i 2023 r. Raporty finansowe zawierały wszystkie wymagane umową elementy i jednoznacznie przypisywały poszczególne wydatki do projektu oraz linii budżetowej. We wszystkich raportach podano kwoty wydatków we frankach zachodnioafrykańskich (CHF-XOF).

(akta kontroli str. 501-505, 632-643)

Umowy z partnerem zagranicznym nie zawierały zapisów dotyczących zakazu podwójnego finansowania wydatków z różnych źródeł. W świetle umowy z MSZ powierzenie realizacji zadań objętych finansowaniem z dotacji partnerowi skutkuje odpowiedzialnością Zleceniodawcy za działania partnera jak za własne. Na pytanie kontrolera w jaki sposób PMM weryfikowała stosowanie się przez partnera zagranicznego do zakazu podwójnego finansowania kosztów projektu, wynikającego z zapisów umowy z MSZ (§5 ust. 2) i dlaczego taki zapis nie znalazł się w umowie z partnerem zagranicznym oraz jakie inne zabezpieczenia podjęto aby zminimalizować ryzyko takich rozliczeń ze strony partnera zagranicznego, Koordynator projektu Senegal 2022-2023 wyjaśniła, że (cyt.): *Koordynator Projektu regularnie odwiedza miejsce realizacji działań projektowych, wykonując wizyty monitoringowe co około cztery miesiące. Te wizyty zapewniają systematyczny nadzór nad postępami projektu i zgodnością realizowanych działań z jego założeniami. Podczas wizyt kontrolowane są wydatki projektowe oraz oryginały faktur, które udostępnia Menadżer finansowy WV. (...) Na zakończenie projektu wszystkie wydatki budżetowe są szczegółowo kontrolowane, linia po linii, aby zapewnić pełną zgodność z przyjętym budżetem i wytycznymi projektowymi. W trakcie wizyt Koordynatora Projektu sprawdzane są również kontrakty lokalnych pracowników oraz listy płac, aby upewnić się, że wynagrodzenia są wypłacane zgodnie z umowami i przepisami. Warto zaznaczyć, że lokalny partner projektu nie realizuje innych projektów medycznych w Senegalu o zakresie zbliżonym do niniejszego projektu, co eliminuje ryzyko podwójnego rozliczania wydatków. Wiedza na ten temat wynika z trzech źródeł: strona www WVS, gdzie opisane są wszystkie aktualne projekty prowadzone w Senegalu, platformy europejskich organizacji europejskich działających w Senegalu (www.pfongue.org) oraz senegalskie Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej. Współpraca PMM z WV rozpoczęła się w 2022 roku i opiera się na wzajemnym zaufaniu, szacunku oraz wspólnych wartościach. Ta partnerska relacja jest fundamentem skutecznej realizacji projektów i osiągnięcia zamierzonych celów.*

(akta kontroli str. 725-726)

Partner zagraniczny w obu modułach projektu Senegal 2022-2023 został zobowiązany w zawartych umowach (art. 7) do stosowania odpowiednich procedur zakupowych w zależności od wartości zamówienia, przy czym dla zamówień o wartości do 4 000 EUR wymagane było zebranie co najmniej dwóch ofert, dla wartości od 4 000 do 26 000 EUR należało zebrać co najmniej trzy oferty, natomiast przy zamówieniach powyżej 26 000 EUR partner był zobowiązany do stosowania pełnej procedury przetargowej, w której należało zaprosić potencjalnych wykonawców do składania ofert. Takie postępowanie miało miejsce w 2022 roku w przypadku prac budowlanych. Zastosowano procedurę przetargową wymagającą zaproszenia do składania ofert. Procedura ta została wdrożona zgodnie z zapisami umowy projektowej i miała na celu wybór najbardziej odpowiedniego wykonawcy na podstawie złożonych ofert. W 2023 roku zastosowano procedurę przetargową zgodną z lokalnym prawem o zamówieniach publicznych. Proces ten obejmował ogłoszenie przetargu w prasie ogólnokrajowej (dla zapewnienia szerokiego zasięgu i dostępności dla potencjalnych oferentów), zbieranie ofert (oferty były składane w zamkniętych kopertach, co zapewniało poufność i integralność procesu), otwarcie ofert przez specjalnie powołaną komisję przetargową, która przeprowadziła ocenę złożonych ofert, wybór najkorzystniejszej oferty na podstawie ustalonych kryteriów oceny. Cały przebieg procedury przetargowej został udokumentowany, co obejmowało zarówno ogłoszenia, oferty, protokoły z otwarcia ofert, jak i dokumentację z oceny i wyboru najkorzystniejszej oferty.

(akta kontroli str. 811-814)

Dokumentacja postępowań dotyczących wyboru wykonawcy remontów ośrodków zdrowia w ramach projektu Senegal 2022-2023 modułu 1 (działanie nr 1) została załączona do sprawozdania przesłanego do MSZ. Wynikało z niej komisyjne przeprowadzenie wyboru oferenta dla prac w poszczególnych lokalizacjach.

W sprawozdaniu z realizacji modułu 1 zapisano m. in., iż działanie polega na odnowieniu 5 priorytetowych, wiejskich ośrodków zdrowia (...) w dystrykcie Diakhao w celu poprawy jakości oferowanych usług. Ogłoszenie o przetargu zostało opublikowane 30.10.2022 (z powodu strajku w państwowej służbie zdrowia ogłoszenie zostało opóźnione), zakończenie przetargu 30.11.2022. Otwarcie ofert nastąpiło 9.12.2022, Zespół Zarządzający Dystryktem Zdrowia - czteroosobowa komisja składająca się z przedstawiciela senegalskiego Ministerstwa Zdrowia (lekarz - dyrektor dystryktu Diakhao, przedstawiciel WVI, administrator finansowy i księgowy dystryktu finansowego Diakhao) wybrała wykonawców. Ze względu na opóźnienia w realizacji projektu, w tym późne uzyskanie finansowania, remonty zostały zakończone pod koniec stycznia, w przypadku 2 budynków przewidujemy zakończenie w połowie lutego. Procedura dotycząca zamówień publicznych została za zgodą podprefekta powiatu Diakhao skrócona z 6 tygodni do 4 tygodni.

(akta kontroli, str. 456, 460, 917-941)

Postępowanie dotyczące wyboru wykonawcy izby porodowej w ramach projektu Senegal 2022-2023 modułu 2 zostało przeprowadzone w sierpniu 2023 r. W zaproszeniu do składania ofert ogłoszonym w prasie została zamieszczona informacja, iż budowa Izby jest dofinansowana ze środków polskiego MSZ.

(akta kontroli, str. 607, 917-941)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Wyodrębniona dla poszczególnych projektów ewidencja kosztów była prowadzona niezgodnie z zasadami opisanymi w art. 24 ust. 1–3 ustawy o rachunkowości, zgodnie z którym księgi rachunkowe powinny być prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie i bieżąco (ust. 1). Księgi rachunkowe uznaje się za rzetelne, jeżeli dokonane w nich zapisy odzwierciedlają stan rzeczywisty (ust. 2). Księgi rachunkowe uznaje się za prowadzone bezbłędnie, jeżeli wprowadzono do nich kompletnie i poprawnie wszystkie zakwalifikowane do zaksięgowania w danym miesiącu dowody księgowe, zapewniono ciągłość zapisów oraz bezbłędność działania stosowanych procedur obliczeniowych (ust. 3).

Dane zawarte w ewidencji księgowej kosztów wszystkich czterech kontrolowanych projektów były niezgodne z danymi o kosztach projektów zawartymi w sporządzonych przez pracowników PMM zestawieniach, stanowiących część sprawozdań złożonych do MSZ po realizacji tych projektów, a tym samym zapisy ewidencji nie odzwierciedlały rzeczywistych kosztów zrealizowanych projektów, ponadto nie były kompletne i poprawne w odniesieniu do raportów (not) sporządzanych przez PMM w każdym z kontrolowanych projektów.

Analiza porównawcza danych wykazała, co następuje:

- w projekcie Irak 2021-2022 moduł 1 na wyodrębnionym dla tego projektu w 2021 r. koncie 501-72 zaewidencjonowano koszty w wysokości 778 892,53 zł, tj. o 16 384,02 zł mniej w porównaniu do przesłanego do MSZ sprawozdania, w którym wykazano kwotę łączną 795 276,55 zł. Szczegółowa analiza wykazała niezaksięgowanie lub nieprawidłowe zaksięgowanie wydatków projektowych na kwotę 15 369,38 zł, natomiast błędnie zaksięgowano wydatki nieprojektowe¹⁴ na kwotę ogółem 1 255,28 zł. W kosztach ujęto wydatki partnera zagranicznego przewalutowane przy stracie na różnicach kursowych 6 377,75 zł i różnicy dodatniej 563,19 zł w stosunku do przyjętego w rozliczeniu PMM przewalutowania według kursu zakupu USD przekazanych w transzy (w konsekwencji kwota niższa od ujętej w rozliczeniu o 5 815,00 zł). Miesięczne raporty partnera księgowane były po kursie przedostatniego dnia miesiąca, co spowodowało różnicę pomiędzy wydatkami partnera zawartymi w sporządzanych na ich podstawie przez PMM raportach (notach) miesięcznych, w których przyjęto inne kursy przewalutowania (kurs faktyczny USD do PLN wg przewalutowania przez bank transzy przekazanej do partnera), a kosztami ujętymi w księgach.

(akta kontroli, str. 312-315, 670-672, 746-757, 1023)

- w projekcie Irak 2021-2022 moduł 2 na wyodrębnionym dla tego projektu w 2022 r. koncie 501-74 zaewidencjonowano koszty w wysokości 965 738,62 zł, tj. o 5 606,25 zł więcej niż w sprawozdaniu przesłanym do MSZ, w którym wykazano kwotę łączną 960 132,37 zł. Szczegółowa analiza wykazała, że różnica wynikała przede wszystkim z zaksięgowania kosztów partnera z uwzględnieniem ujemnych różnic kursowych na kwotę 5 523,47 zł, ponadto błędne księgowania dotyczyły wydatków na kwotę 806,15 zł¹⁵, a nie zostały zaksięgowane wydatki na kwotę 2 584,11 zł. Miesięczne raporty partnera księgowane były po kursie przedostatniego dnia miesiąca, co spowodowało różnicę pomiędzy wydatkami partnera zawartymi w sporządzanych na ich podstawie przez PMM raportach

¹⁴ Wydatki nieujęte w sprawozdaniu do MSZ.

¹⁵ Wydatki nieujęte w sprawozdaniu do MSZ.

(notach) miesięcznych, w których przyjęto inne kursy przewalutowania (kurs średni ogłoszony dla danej waluty przez NBP z dnia poprzedzającego dzień przeprowadzenia operacji gospodarczej ustalony dla każdego dowodu księgowego partnera), a kosztami ujętymi w księgach.

(akta kontroli, str.316-321, 670-672, 746-757, 1023)

- w projekcie Senegal 2022-2023 moduł 1 na wyodrębnionym dla tego projektu w 2022 r. koncie 501-88 zaewidencjonowano koszty w wysokości 673 070,62 zł, tj. o 3 264,07 zł więcej, niż w sprawozdaniu przesłanym do MSZ, w którym wykazano kwotę łączną 669 806,55 zł. Szczegółowa analiza wykazała, że różnica wynikała z niezaksięgowania poniesionych wydatków przypisanych do projektu na kwotę 42 164,09 zł, jak również błędnego zaksięgowania wydatków nieujętych w projekcie na kwotę 6 210,76 zł¹⁶ i różnic kursowych rozliczonych na kwotę 423,62 zł. Miesięczne raporty partnera księgowane były po kursie przedostatniego dnia miesiąca, co spowodowało różnicę pomiędzy wydatkami partnera zawartymi w sporządzanych na ich podstawie przez PMM raportach (notach) miesięcznych, w których przyjęto inne kursy przewalutowania (przewalutowanie XOF na EUR według kursu stałego¹⁷ oraz kurs średni ogłoszony dla danej waluty przez NBP z dnia poprzedzającego dzień przeprowadzenia operacji gospodarczej ustalony dla każdego dowodu księgowego partnera), a kosztami ujętymi w księgach. Ponadto jak wynika z informacji przekazanej przez firmę prowadzącą obsługę księgową PMM (cyt.): *w 2022 na koncie partnera lokalnego Irak 202-1574 pozostało saldo 4380,17 zł (w 2022 omyłkowo nie wyksięgowano różnic kursowych).*

(akta kontroli, str. 670-672, 676-680, 763-773, 995-1008, 1023)

- w projekcie Senegal 2022-2023 moduł 2 na wyodrębnionym dla tego projektu w 2023 r. koncie 501-93 zaewidencjonowano koszty w wysokości 882 534,83 zł, tj. o 47 477,67 zł mniej, niż w sprawozdaniu przesłanym do MSZ, w którym wykazano kwotę łączną 930 012,50 zł. Szczegółowa analiza wykazała, że nie zostały zaksięgowane zakwalifikowane do rozliczenia wydatki na kwotę 95 170,95 zł, natomiast zaksięgowano wydatki niezakwalifikowane lub dokonano księgowania nieprawidłowej kwoty wydatków, na kwotę ogółem 46 207,07 zł¹⁸. Księgowanie kosztów partnera zagranicznego miało miejsce raz, z datą 26 maja 2023 r. na podstawie raportu zbiorczego PMM przy przewalutowaniu po stałym kursie wymiany XOF na EUR¹⁹ i następnie z EUR na PLN stosując kurs 1 EUR=4,5242 zł. Kurs ten nie był związany z kursem przyjętym przy przewalutowaniu dokonanym w celu przekazania transzy środków, co zostało zaksięgowane w tym samym dniu. Jak przekazała Członek Zarządu PMM, kurs ten został przyjęty wskutek omyłki, powinien być to kurs przewalutowania przez bank wskazanej transzy do partnera.

(akta kontroli, str. 670-672, 684-690, 763773, 1009-1017,1023)

Odnosząc się do przyczyn powstania opisanych rozbieżności, Koordynator projektu Irak 2021-2022 i członek zarządu PMM wyjaśniła, że (cyt.):

Rozbieżności w projektach są rezultatem niespójnego księgowania Raportów Finansowych Partnera, co prowadzi do rozbieżności między księgowanymi a rzeczywistymi danymi finansowymi. Każdy Raport Partnera zawierał szczegółowe informacje, takie jak numer dokumentu, wystawca dokumentu, opis kosztu, linia

¹⁶ Wydatki nieujęte w sprawozdaniu do MSZ.

¹⁷ Kurs stały XOF do EUR według Banku Centralnego Afryki Zachodniej (BCAO), tj. 1 EUR=655,957.

¹⁸ Wydatki nieujęte w sprawozdaniu do MSZ.

¹⁹ Patrz przypis 17.

budżetowa, kwota przypisana do projektu, waluta, kurs wymiany waluty oraz kwota w PLN. Raporty te przedstawiały wydatki za dany miesiąc i kończyły się sumą wydatków w USD oraz PLN, przeliczoną według wskazanego kursu. Jednak biuro rachunkowe RHL stosowało inny kurs walutowy niż ten wskazany w raportach dostarczanych przez PMM. Księgowanie w biurze rachunkowym odbywało się zbiorczo na koniec miesiąca, przy użyciu kursu z poprzedniego dnia roboczego. Ten sposób księgowania spowodował różnice w danych przedstawianych w raportach końcowych do Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ) w porównaniu do zapisów w księgach.

(akta kontroli str. 736)

Koordinator projektu Irak 2021-2022 i członek Zarządu PMM przekazała oświadczenie właściciela firmy prowadzącej w okresie 2021-2023 księgi rachunkowe PMM (w tym w okresie realizacji projektów Irak 2021-2022 – oba moduły i Senegal 2022-2023 – moduł 1), w którym napisał (cyt.): PMM przekazywała transfer środków pieniężnych do partnera lokalnego, który księgowany był w standardowy sposób, jeśli chodzi o wycenę transferu z rachunku walutowego i księgowany był na kontach rozrachunkowych z poszczególnym partnerem lokalnym. Następnie otrzymywaliśmy miesięczne raporty od pracowników PMM z wydatków danego partnera lokalnego. Partner lokalny legitymował się z realizacji wydatków przed pracownikami PMM, w ustalony z nimi sposób, najczęściej przedstawiając lokalne rachunki, potwierdzenia, itp., które ujmowane były przez pracowników PMM w wyżej wymienionych raportach, w których przeliczali je z lokalnej waluty albo na euro, albo na USD, z tego co pamiętam po kursie ustalonym z dnia transferu środków do partnera lokalnego. My tak sporządzone raporty księgowaliśmy po kursie z ostatniego dnia miesiąca, za który otrzymaliśmy dany raport i w ten sposób ujmowaliśmy koszty działalności statutowej PMM, a jednocześnie rozliczaliśmy rozrachunki z danym partnerem lokalnym. Na dzień bilansowy również rozliczane były odpowiednio różnice kursowe(...) Zastosowane uproszczenie jest zgodne z art. 4 ust. 4 UoR (...).

(akta kontroli str. 310-311)

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień NIK zauważa, że różnice kursowe nie były jedynym powodem powstania niezgodności pomiędzy zaewidencjonowanymi w księgach a zawartymi w sprawozdaniach z wykorzystania dotacji kosztami poszczególnych kontrolowanych projektów.

Odnosząc się do głównej przyczyny powstania rozbieżności Członek Zarządu PMM wyjaśniła, że był nią (cyt.) problem w komunikacji pomiędzy różnymi działami odpowiedzialnymi za prowadzenie dokumentacji finansowej i rozliczenia projektów oraz biurem księgowym. Wyjaśniła ponadto, iż (cyt.):

Podkreślamy, że w ramach realizacji projektów Irak 2021-2022 i Senegal 2022-2023 zachowana została ścieżka audytu dla poszczególnych wydatków. Każdy proces księgowania był oparty na wcześniej przygotowanym rozliczeniu lub kalkulacji. Samo księgowanie miało charakter techniczny, będąc jedynie odzwierciedleniem już podjętych decyzji dotyczących sposobu rozliczenia wydatków.

Wszystkie dokumenty księgowe, które zostały rozliczone w ramach realizacji powyższych projektów, były odpowiednio opisane, a także opatrzone dekreacją. Takie postępowanie świadczy o intencji naszego podmiotu, aby każdy wydatek był identyfikowalny i weryfikowalny, zgodnie z postanowieniami umów oraz wymogami ustawy o rachunkowości. Z tego względu, rozbieżności wynikające z kontroli należy traktować jako niezamierzone (...) Podkreślamy, że stwierdzone nieprawidłowości mają jedynie charakter techniczny i nie dotyczą kwestii merytorycznych. Wszystkie zaksięgowane wydatki były faktycznie poniesione w ramach realizacji projektów Irak 2021-2022 i Senegal 2022-2023 i miały na celu osiągnięcie zakładanych rezultatów. Rozbieżności te nie wpłynęły na wysokość kwalifikowanych wydatków i nie stanowiły zamierzonego działania ze strony podmiotu, lecz były wynikiem błędu w zarządzaniu

procesem księgowania. Rozbieżności stwierdzone podczas kontroli nie były wynikiem celowego działania, a jedynie omyłkami, które mogą mieć charakter istotny lub nieistotny. Jednocześnie pragniemy zaznaczyć, że zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym w szczególności ustawą o rachunkowości, istnieje możliwość skorygowania tych błędów.

Członek Zarządu PMM wyjaśniła także, iż (cyt.): *Mając na uwadze zaistniałą sytuację, nasz podmiot wyciąga wnioski z popełnionych błędów i zobowiązuje się do wdrożenia zmian naprawczych w systemie zarządzania oraz w strukturze komunikacyjnej pomiędzy działami odpowiedzialnymi za ewidencję księgową i rozliczenia projektów. Poinformowała, iż w związku z powyższym zostaną wdrożone działania naprawcze, tj. korekta ksiąg rachunkowych, prace nad utworzeniem nowych kont księgowych dla wydatków projektowych, poprawa komunikacji pomiędzy osobami odpowiedzialnymi za rozliczenie finansowe i biurem prowadzącym księgi, prowadzenie ksiąg, szkolenie pracowników zaangażowanych w procesy rozliczeniowe i księgowe.*

(akta kontroli str.806-807)

2. Wbrew obowiązkom wynikającym z umów dotacji zawartych z MSZ oraz Instrukcji finansowej PMM, wydatki w ramach projektu Senegal moduł 1 i 2 były dokumentowane dowodami źródłowymi przechowywanymi wyłącznie w formie elektronicznej, jako załączniki do raportów miesięcznych partnera zagranicznego, nie posiadały wskazania źródła finansowania lub innego trwałego oznaczenia, iż są finansowane z projektu ze środków polskiego MSZ (żaden z wydatków partnera w zbadanej próbie), nie były indywidualnie opisane w sposób wskazany w Instrukcji finansowej PMM.

Zgodnie z instrukcją finansową PMM z 2022 r. jeżeli oryginały dokumentów pozostają u partnera projektowego, a do PMM docierają skany dokumentów, zawierają one opis adekwatny do stosowanego w Stowarzyszeniu, skan jest drukowany i opisany (rozdz. III, pkt 2.2).

Zgodnie z załącznikiem nr 6 do umów z MSZ zawierającym wytyczne dotyczące dokumentów finansowych: każdy dokument finansowy związany z realizacją projektu powinien zawierać sporządzony w sposób trwały opis zawierający informacje: w ramach której pozycji budżetowej pokryta została wydatkowana kwota, z jakich środków wydatkowana kwota została pokryta²⁰ oraz jakie było przeznaczenie zakupionych towarów, usług lub innego rodzaju opłaconej należności.

(akta kontroli str.18, 660-664, 917-941)

Koordynator projektu Senegal 2022-2023 wyjaśniła, że w umowach partnerskich z World Vision zawarte zostały zapisy, iż partnerzy zobowiązują się do przygotowania dokumentacji projektowej w sposób trwały, czytelny, z należytą starannością i zgodnie z odpowiednimi wytycznymi Ministra Spraw Zagranicznych RP – Pomoc Rozwojowa 2022. Instytucja partnerska zobowiązuje się do przekazania koordynatorowi projektu PMM albo oryginałów dokumentacji, albo kopii, przy czym w tym ostatnim przypadku instytucja partnerska jest zobowiązana do opatrzenia każdej kopii swoją pieczęcią oraz zeskanowania całości oryginalnej dokumentacji projektowej. Jak wyjaśniła ponadto (cyt.): *Każdy dokument finansowy powinien być opieczętowany i opatrzony opisem zawierającym następujące elementy: 1) numer i rodzaj dokumentu, 2) datę wystawienia, 3) kwotę wydatku, 4) część wydatku objętą dotacją, 5) zastosowany kurs wymiany, 6) nr pozycji budżetowej, 7) opis pozycji, dostawy lub usługi.*

Należy zauważyć, że partner lokalny nie zastosował się do tych powyżej przytoczonych wymogów z umowy partnerskiej mimo wskazań PMM. Biorąc pod uwagę niekomercyjny przedmiot umów partnerskich oraz dobro beneficjentów końcowych projektu, PMM nie chciało wykonywać w stosunku do partnera swoich

---

²⁰ Podkreślenie kontrolera.

uprawnień strony zobowiązania umownego w przypadku braku świadczenia drugiej strony takich jak np. wstrzymanie przekazywania dalszych środków.

(akta kontroli, str. 955-961)

NIK zauważa, że zgodnie z zapisami §7 ust. 4 umów zawartych z MSZ na realizację kontrolowanych projektów za działania bądź zaniechania partnera Zleceniobiorca odpowiada jak za własne.

3. Żaden z dokumentów finansowych partnera zagranicznego, jak również żadne z zestawień, sporządzonych za okres projektu Senegal 2022-2023 moduł 1 i 2 na podstawie raportów Partnera zagranicznego, nie zostały zatwierdzone (podpisane) przez koordynatora projektu, pomimo obowiązków wynikających z instrukcji finansowej PMM oraz zakresu zadań koordynatora projektu. W przypadku dokumentów za moduł 1 w 2022 r. były one podpisywane przez dwie osoby – kontrolera finansowego i członka Zarządu PMM.

(akta kontroli, str. 56-57,643-659, 660-664, 808-810)

Koordynator projektu Senegal 2022-2023 wyjaśniła, że (cyt.) *Kontrola merytoryczna prowadzona przez koordynatora projektu była realizowana w sposób dwustopniowy, co zapewniało wysoki poziom nadzoru nad prawidłowością działań oraz zgodnością wydatków z założeniami projektowymi. Pierwszy stopień kontroli polegał na systematycznym przeglądzie dokumentacji finansowej, dołączanej do każdego raportu miesięcznego przez Partnera. Koordynator projektu dokładnie analizował faktury oraz inne dowody księgowe w celu weryfikacji, że przedstawione koszty są zgodne z założeniami budżetowymi oraz że dotyczą one bezpośrednio działań przewidzianych w projekcie. Na tym etapie koordynator sprawdzał, czy dokumentacja jest kompletna i czy wszystkie wydatki zostały poniesione w ramach zaplanowanych zadań projektowych. Drugi stopień kontroli obejmował bardziej szczegółową weryfikację wybranych dokumentów źródłowych. (...) Weryfikacja ta była szczególnie istotna dla zapewnienia, że dokumenty są autentyczne, a opisane na nich usługi i produkty zostały faktycznie dostarczone lub wykonane w ramach projektu. Oba etapy kontroli merytorycznej były niezbędne do zapewnienia rzetelności i przejrzystości działań prowadzonych w ramach projektu.(...)*

(akta kontroli, str. 778-781)

Koordynator projektu Senegal 2022-2023 wyjaśniła, także, iż (cyt): *Z uwagi na zmianę struktury i szereg zmian organizacyjnych Stowarzyszenia w roku 2022, w tym sposobu realizacji projektów, w koordynację realizowanych w organizacji projektów zaangażowane jest dwóch ściśle współpracujących ze sobą koordynatorów projektu - koordynator merytoryczny projektu i koordynator finansowy projektu (kontroler finansowy). W związku z tym, określenie w Instrukcji finansowej pn. "koordynator projektu" odnosi się zarówno do koordynatora merytorycznego projektu, jak i koordynatora finansowego projektu (kontrolera finansowego). Stąd na comiesięcznych zestawieniach wydatków podpisywała się (...) kontroler finansowy.*

(akta kontroli, str. 955-961)

NIK nie kwestionuje przyjętego sposobu dokonywania kontroli na poszczególnych etapach rozliczenia z partnerem, zauważa jednak, że:

- zgodnie z zapisami Instrukcji finansowej PMM proces okresowego monitoringu wydatków ponoszonych przez partnerów polega na comiesięcznej weryfikacji BMT (formatka sporządzana przez partnera – przyp. kontrolera) oraz załączonych zeskanowanych dokumentów (jeśli nie jest możliwe otrzymanie oryginałów rachunków w formie papierowej); miesięczne zestawienia w formie arkusza kalkulacyjnego, które przeszły weryfikację zgodności, zostają wydrukowane i podpisane przez koordynatora projektu, a następnie przekazane do księgowania (rozdz. XI);

- zgodnie z zapisami Instrukcji finansowej PMM za weryfikację i zatwierdzenie merytoryczne dokumentów finansowo-księgowych odpowiadają koordynatorzy projektów i członkowie Zarządu PMM, a za kontrolę pod względem formalno-rachunkowym kontrolerzy finansowi (rozd. II w poprzednio obowiązującej Instrukcji i rozdz. III w zmodyfikowanej);

Ponadto zgodnie z zapisami umowy zlecenia do koordynatora projektu Senegal 2022-2023 należało kierowanie projektem, w tym m. in. przygotowywanie dokumentacji działań projektowych.

(akta kontroli, str. 15, 24, 808-810, 944, 954)

4. Pomimo obowiązku wynikającego z przyjętej w PMM Instrukcji finansowej kontrolerzy finansowi w badanych projektach nie dokonywali potwierdzenia zgodności pod względem finansowym sporządzonych raportów końcowych z danymi z ewidencji księgowej.

Zgodnie z zapisami rozdz. XIII Instrukcji finansowej PMM (cyt.): *Raport i rozliczenie przed wysłaniem do grantodawcy muszą zostać skonsultowane z kontrolerem finansowym. Akceptacja raportu, czy też rozliczenia finansowego, powinna być opatrzona odpowiednimi podpisami, w zależności od wymogów grantodawcy – przy czym w każdym przypadku kontroler finansowy potwierdza zgodność raportu z zapisami w księgach Stowarzyszenia. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości raport jest odsyłany do koordynatora projektu w celu wyjaśnienia i skorygowania różnic.*

(akta kontroli, str. 25, 954)

Kontroler finansowy projektu Irak 2021-2022 potwierdziła, że nie wykonała zadania jakim było ustalenie zgodności rozliczeń raportów wysłanych do MSZ z zapisami księgowymi dotyczącymi obu modułów projektu, które powinno mieć miejsce przy rocznym rozliczaniu projektów, nie podając przyczyny.

(akta kontroli, str. 744-767)

Kontroler finansowy projektu Senegal 2022-2023 wyjaśniła (cyt): *Zgodnie z wewnętrznymi zasadami dotyczącymi obiegu dokumentów i przepływu informacji, księgowość otrzymywała szczegółowe wytyczne dotyczące tego, jak wydatki projektowe powinny być zaksięgowane. Przekazywane zestawienia zawierały dane dotyczące dokumentów księgowych (oznaczenie dokumentu księgowego m.in. nazwa, numer, data wystawienia), kwoty kwalifikowanej w ramach projektu oraz odpowiadającą im linię budżetową. Dzięki temu informacje pomiędzy danymi przedstawionymi do rozliczenia i ujętymi w księgowaniach powinny być spójne a równocześnie możliwe było precyzyjne śledzenie, jak poszczególne wydatki zostały rozliczone w kontekście całego projektu (plan/wykonanie).*

Aby ułatwić księgowości właściwe zaksięgowanie kosztów i uniknąć ewentualnych niejasności, każdorazowo przekazywałam również raporty, które były składane do MSZ. Raporty te zawierały ostateczne zestawienia kosztów (precyzyjnie odnoszące się także do poszczególnych dokumentów z oznaczeniem ich nazwy i kwot kwalifikowanych), jakie zostały przedstawione do rozliczenia z ministerstwem. Dzięki temu księgowość miała pełny obraz tego, jakie wydatki zostały uwzględnione w końcowym rozliczeniu projektu i mogła upewnić się, że są one zaksięgowane w sposób spójny z danymi przesłanymi do MSZ.

Przez cały okres realizacji projektu nie otrzymałam żadnych pytań ani wątpliwości ze strony księgowości dotyczących przekazywanych informacji. Brak takiej komunikacji był dla mnie sygnałem, że wszystkie księgowania były wykonywane zgodnie z przekazanymi zestawieniami, a księgowość była w pełni świadoma, jakie koszty i w jakiej wysokości zostały ostatecznie przedstawione do rozliczenia. Chcę podkreślić, że działałam z myślą o najwyższym standardzie pracy, w zaufaniu

do kompetencji i rzetelności zespołu księgowego. Pragniemy podkreślić, iż księgowanie było oparte na wcześniej przygotowanym rozliczeniu, a samo księgowanie stanowiło techniczne odzwierciedlenie tego rozliczenia w systemie księgowym. Proces księgowania opierał się na danych wynikających z rozliczeń, które zostały wcześniej dokładnie określone, a księgowanie było jedynie ich finalnym odzwierciedleniem w dokumentacji księgowej. W efekcie, rozbieżności zostały wykryte dopiero na późniejszym etapie. W przyszłości, aby uniknąć podobnych sytuacji, zostaną wprowadzone dodatkowe procedury weryfikacyjne, które umożliwią dokładniejsze monitorowanie realizacji procesów księgowych na każdym etapie.

(akta kontroli, str.782-784)

5. Przyjęty sposób prowadzenia ewidencji kosztów poszczególnych projektów był niezgodny z Polityką Rachunkowości Stowarzyszenia Polska Misja Medyczna, przyjętą uchwałą Zarządu 31 stycznia 2020 r. oraz Instrukcją finansową PMM w zakresie oznaczenia kont.

Stanowiący część Polityki rachunkowości zakładowy plan kont przewidywał wyodrębnienie konta zespołu 5 – koszty, przy czym konto 500 – to koszty działalności statutowej nieodpłatnej, a 501 – koszty działalności statutowej odpłatnej, na którym ewidencjonowane są koszty dotyczące statutowej działalności programowej odpłatnej organizacji, do konta jest tworzona analityka z podziałem na poszczególne programy i dalszym podziałem na poszczególne pozycje merytoryczne ponoszonych kosztów).

(akta kontroli str. 49-52)

Zgodnie z zapisami Instrukcji finansowej PMM Stowarzyszenie stosuje 3 poziomy ewidencji kosztów projektowych: na koncie 501, na którym księgowane są koszty wszystkich działań statutowych realizowanych przez PMM; na właściwym dla projektu koncie analitycznym, np. Irak 501-12. Jest to jednocześnie numer projektu używany w PMM; na właściwej linii budżetowej projektu²¹, np. 501-12-1, gdzie 1 to numer pierwszej linii budżetowej w projekcie.

Analiza obrotów na kontach 501-72 i 501-74 (Projekt Irak moduł 1 i 2) wykazała, że koszty były księgowane na kontach analitycznych 501-xx-1, 501-xx-2, 501-xx-3 (w miejscu xx wpisywano indywidualny nr projektu), z kolejnym rozwinięciem: 1 – koszty administracyjne, 2 – koszty projektowe, 3 – koszty partnera zagranicznego. Dopiero rozwinięcie oznaczenia kont na kolejnym (trzecim) poziomie uwzględniało oznaczenie linii budżetowej projektu. Zmodyfikowane zasady księgowania były każdorazowo przekazane w formie elektronicznej do firmy prowadzącej obsługę księgową (brak daty przekazania, wydruk na żądanie kontrolera NIK). W przypadku oraz 501-88 i 501-93 (projekt Senegal 2022-2023 moduł 1 i 2) do firm prowadzących obsługę księgową przekazano opisy kont, w których przyjęto wyodrębnienie kosztów wyłącznie w podziale na koszty administracyjne (1 na drugim poziomie oznaczenia) i koszty programowe (2 na drugim poziomie oznaczenia), a na kolejnych poziomach – oznaczenie linii budżetowych projektu.

Ponadto stwierdzono księgowania na kontach nieprzewidzianych w ogóle w zakładowym planie kont, tj. koncie 860 wskazanym w obrotach 501-xx jako przeciwstawne.

(akta kontroli str. 312-321, 322-327, 673-690)

Jak wyjaśniła Koordynator projektu Irak 2021-2022 – członek Zarządu PMM (cyt.): *Zakładowy plan kont ujęty w Polityce Rachunkowości Stowarzyszenia Polska Misja Medyczna (zatwierdzone Uchwałą Zarządu nr 10/01/2020 dnia. 31.01.2020) jest nieaktualną wersją zakładowego planu kont. Obecnie jesteśmy w trakcie aktualizacji*

²¹ Linia budżetowa to oznaczenie pozycji zaplanowanych w budżecie projektu.

procedur finansowych. Składająca wyjaśnienia przytoczyła dwa opisy planów kont, które – zgodnie z jej wyjaśnieniami – były przekazane do firm prowadzących obsługę księgową Stowarzyszenia. W obu opisach konto 501 jest kontem ujęcia kosztów działalności statutowej nieodpłatnej. W pierwszym z opisanych planów (przekazany do firmy prowadzącej księgi do 31 stycznia 2023 r.) konto 860 zostało opisane jako konto wyniku finansowego. W drugim planie, przekazanym do firmy prowadzącej księgi od 1 lutego 2023 r., wskazano konto 821 jako rozliczenie wyniku z lat ubiegłych. Dokumenty te nie były opatrzone podpisami, nie posiadały cech świadczących o ich formalnym przyjęciu i zmianie polityki rachunkowości Stowarzyszenia.

(akta kontroli str.732-736)

Zgodnie z obowiązującym w PMM zakładowym planem kont stanowiącym część Polityki Rachunkowości Stowarzyszenia Polska Misja Medyczna przyjętej uchwałą Zarządu 31 stycznia 2020 r. kontem rozliczenia wyniku finansowego było konto 821, a rozliczenie wyniku finansowego z lat ubiegłych to konto 820.

(akta kontroli str. 52)

6. Polityka rachunkowości PMM, a w szczególności stanowiący jej część zakładowy plan kont nie były aktualizowane, pomimo obowiązku wynikającego z art. 10 ust. 2 ustawy o rachunkowości oraz przyjęcia odmiennych zasad opisu kont w Instrukcji finansowej Stowarzyszenia oraz różniącego się od tych zasad księgowania kosztów projektów w praktyce, co opisano w punkcie.

Jak wyjaśniła Koordynator projektu Irak 2021-2022 – członek Zarządu PMM (cyt.): Zakładowy plan kont ujęty w Polityce Rachunkowości Stowarzyszenia Polska Misja Medyczna (zatwierdzone Uchwałą Zarządu nr 10/01/2020 dnia. 31.01.2020) jest nieaktualną wersją zakładowego planu kont. Obecnie jesteśmy w trakcie aktualizacji procedur finansowych.

(akta kontroli str.732-736)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi NIK zwraca uwagę, że dopuszczenie do niezgodności pomiędzy zapisami w ewidencji księgowej kosztów a rozliczeniem końcowym poszczególnych projektów świadczy o braku nadzoru nad sposobem pracy kontrolerów finansowych badanych projektów oraz sposobem prowadzenia ksiąg rachunkowych. Zgodnie z zapisami umów zawartych z MSZ wszystkie wydatki i koszty kwalifikowane projektu powinny być zarejestrowane w zapisach księgowych Zleceniobiorców. Opisane nieprawidłowości mogą być uznane przez Zleceniodawcę (MSZ) za niedochowanie zobowiązań umownych w przypadku każdego ze wskazanych projektów, z konsekwencjami przewidzianymi w tych umowach.

- Wnioski
1. Zapewnienie ścisłej współpracy osób odpowiedzialnych za przygotowanie i weryfikację rozliczenia środków z dotacji z firmą prowadzącą księgi rachunkowe Stowarzyszenia, w celu zapewnienia ujęcia w wyodrębnionej ewidencji kosztów danego projektu wszystkich kwalifikowalnych wydatków oraz realizacji obowiązku weryfikowania zgodności raportów końcowych z zapisami księgowymi.
  2. Zapewnienie pełnego, zgodnego z ustawą o rachunkowości opisu dokumentów finansowych w walutach obcych stanowiących podstawę ujęcia wydatków

projektowych w księgach rachunkowych, tak aby opis tych dokumentów, w tym także dokumentów zbiorczych wystawionych w walucie obcej, określał jednocześnie łączną kwotę płatności/wydatku w walucie obcej, zastosowany kurs wymiany waluty do przeliczenia wydatku w PLN oraz łączną kwotę wydatku w PLN.

3. Egzekwowanie sporządzania przez partnerów zagranicznych trwałego opisu źródłowych dokumentów finansowych związanych z realizacją projektów, zgodnie z wymogami umów na ich finansowanie z dotacji MSZ.
4. Zobowiązanie koordynatorów i kontrolerów finansowych projektów do wykonywania zadań i obowiązków opisanych w Instrukcji finansowej Stowarzyszenia, w tym w odniesieniu do sporządzania dokumentów finansowych w projektach.
5. Zaktualizowanie polityki rachunkowości (zakładowego planu kont) oraz Instrukcji finansowej Stowarzyszenia w sposób uwzględniający ujednoczenie i sformalizowanie przyjętych w praktyce rozwiązań, w tym stosowanego w praktyce elektronicznego obiegu dokumentów z partnerami zagranicznymi.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, 24 września 2024 r.

/-/
Kontroler
Jolanta Stawska
doradca prawny

p.o. Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Krakowie
z up. /-/
Marcin Kopeć
p.o. Wicedyrektor

.....
podpis

